

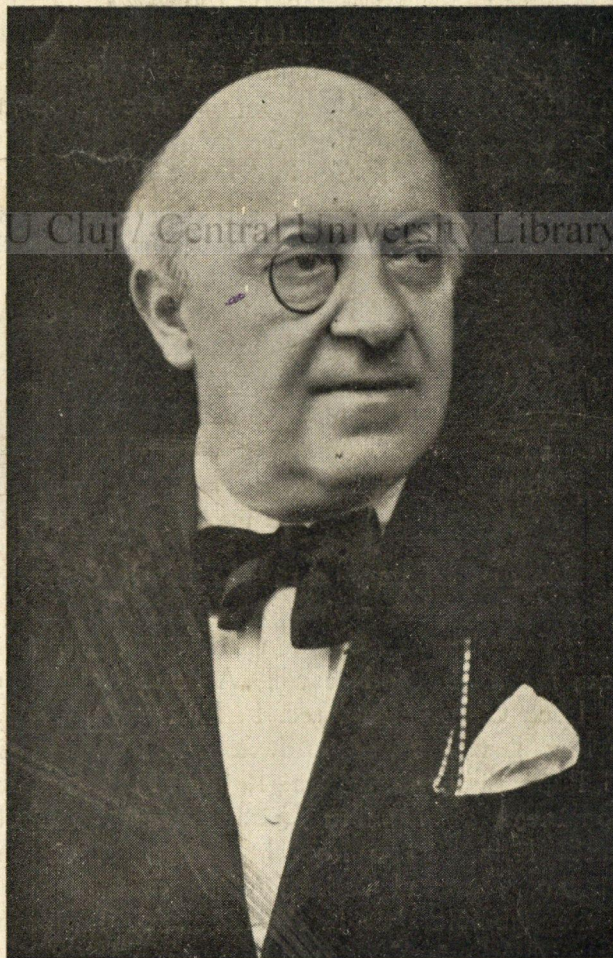
279213

NUMĂR FESTIV

BRAȘOVUL LITERAR

Fondator: CINCINAT PAVELESCU

PIOS OMAGIU

CINCINAT PAVELESCU

1872—1934

fl. nr. 1026-975

CUPRINSUL:

Ion Focșeneanu	In Memoriam
Ion Th. Florescu	Primele acorduri
Victor Rath	Erato (sonet)
Gr. Trancu-Iași	Emulație
Elena Văcărescu	Un poète latin: Cincinat Pavelescu
Nichifor Crainic	Cincinat Pavelescu
Miu Lerca	Portul și mândra (poezie)
Gherghinescu Vania	Noapte eminesciană (poezie)
Ion Colan	Str. Neagră, No. 26

OMAGIUL BRAȘOVULUI

Const. Dumitrescu Pârvu	O pierdere a Brașovului cultural
George Aronescu	Cuvânt de despărțire al unui coleg
A. Safirescu	Magistratul Cincinat Pavelescu
Dr. Aurel Neguș	Elogiul Baroului
Cincinat Pavelescu	Amintiri Literare (Mémoires d'outre-tombe)
Cincinat Pavelescu	Serenada (poezie)
Titus Panu	Amintiri
Petru I. Teodorescu	O ultimă oră cu Cincinat
Dr. Ilie Dăianu	Cunoștința mea cu Cincinat
Oclavian Șireagu	Poemă
Petru I. Teodorescu	Cincinat Inedit
Ivonne Rossignon	Mărturie (poezie)
George Popa	Absență, Coreografie (poezii)
Pompiliu Barbu	Craiul de bronz
Petru I. Teodorescu	Pan Tadeusz (epopee de Adam Mickiewicz)
Nic. Ladmiss-Andreescu	Revelație (poezie)
Florica Ciurea	Logodnă (poezie)
Alexandru Călinescu	Intors (poezie)
Marcel Olinescu	Așteptare (poezie)
Nicolae G. Moisiu	Seară de vară, Cadavrul și Crucea de lemn, (poezie trad. din Daniel Tóthpál)

Recenzii: „File rupte din cartea războiului“ de Gheorghe I. Brățianu, rec. Petru I. Teodorescu; „In preajma revoluției“ de C. Stere (vol. V. Nostalgi) recenzentă d-na V. Căliman Branisce; „In sus“ poezii de Ion Focșeneanu, rec. P. I. Teodorescu; „A doua viață a lui Șerban Varu“ roman de Luca Gheorghide, rec. P. I. T. — **Cronica cărților:** „Mite“, roman de Eug. Lovinescu, ed. „Adevărul“. „Izvoarele istoriei Românilor“ de prof. G. Popa Lisseanu. „Critica Rațiunii Practice“ de Immanuel Kant, trad. în românește de Dumitru Cristian Amzăr și Raul Vișan, ed. Institutului Social Român. „Pe frontul Mărășești învie morții“, roman de Gabriel Drăgan. „Domnul Tudor“, roman de C. Ardeleanu, ed. Energia. „Descoperirea Tibetului“ de R. P. Huc. „Foc în hanul cu tei“, roman de I. Peltz, ed. „Adevărul“. **Reviste:** Revista Fundațiilor Regale; Gândirea; Familia; Tribuna; Arhivele Olteniei; Azi; Țara Bâtsii; Viața Literară; Convorbiri Critice; Viața Românească; Fântâna Darurilor; Pagini Literare; Rânduiri; Relief Dunărean; Plaiuri Săcelene; Revista Vremii.

Acest număr festiv al revistei „Brașovul Literar“ a fost redactat de prof. Petru I. Teodorescu din Brașov și poetul I. Focșeneanu, cu prețioasele colaborări arătate în „cuprins“ și cu sprijinul material al Onor. Primăriei a Mun. Brașov, al d-lor Ing. Ioan Ionică, Dr. Liviu Câmpănu, Dr. N. Căliman, Dr. David Bleahu, prof. At. Bălăcescu precum și al Comitetului de inițiativă pentru ridicarea unui bust la Brașov.

In memoriam

ION FOCŞĂNEANU

Burgul, unde Cincinat a cântat pentru ultima oară, îi aduce omagiul sufletului, pe care truverul l-a înţeles şi pe care l-a făcut adesea să vibreze îndelung. Dincolo de „oficialitate“ care i-a sunat bulgării de lut aşa cum poate şi aşa cum ştie („Les morts vont vite“), a rămas acea conştiinţă colectivă, care stăruia în jurul maestrului, prin iubirea şi admiraţia discretă a câtorva prieteni. Strânşi lângă memoria lui, caldă încă, ideea că el nu mai este s'a refuzat mai ales inimii, aşa cum se refuzase anii trecuţi parola că maestrul este sexagenar şi că a îmbătrânit.

Cincinat la şeaizeci de ani? Cincinat bătrân? Cincinat mort! Trei glume crude pe care maestrul şi le-a aruncat sieşi şi poate societăţii acesteia, forfecată de vanitate, roasă de invidie şi mărunţită până la gradul e pulbere de viciu şi de diverse promiscuităţi. Că nu-l mai înţelegea? Poate. Dar lumea aceasta mai păstra totuşi mâna de prieteni care să nu-i poată primi epigramele tragice altfel decât în cristalul unei lacrimi sau în clar-obscurul unei îndoeli nebuneşti.

Pentru-că iată, în această cetate cu ziduri negre, luminate când şi când cu floarea de lotus a Serenadei, prietenii n'au crezut în plecarea lui, aşteptând să-l regăsească peste două, trei zile sub abatjourul verde din Strada Neagră, unde şi-a petrecut ultimele ore de lectură, de meditaţie şi de poezie.

Dar n'a fost aşa. Sub lampă parcă mai stăruie o amintire; printre cărţile, tablourile şi chilimurile olteneşti pe cari le iubea, o undă întârziată a sufletului ce le însufleţea şi pe ele. Dar el, spiritul lui scânteietor, bunătatea lui creştină, cuvântul lui cald şi evocator, mâna lui prietenească şi fină — unde sunt? Intri. Aştepti să te salute cu gestul lui camaraderesc — mâna dusă la frunte — să se scoale, să-ţi iasă înainte, arătându-ţi cu nerăbdare o revistă nouă, o carte sosită ieri — sau să-ţi deschidă cu religiozitate o Biblie străveche, pe care a adus-o cu el, de cine ştie unde, din Oltenia sau din Basarabia.

Dar nu, din jilful gol, nu mai poţi alege decât o tristeţe. Cincinat nu s'a întors. Cincinat nu se mai întoarce.

Şi atunci lângă omagiul cald, aproape unanim al presei literare, se alătură şi ultima bătaie de inimă a „Braşovului Literar“, revista aceasta, care a trăit cu viaţă din viaţa lui Cincinat şi care — orice ar spune prezentul — a însemnat începutul unei mişcări literare, nu numai în Braşov, dar în tot Ardealul. Astfel „Braşovul Literar“ condus şi însufleţit de Cincinat Pavelescu, îi închină ultimele file pe cari proaspăta lui amintire le mai poate proteja.

Poate, mai târziu, vre-un alt îndrăzneţ să reia ca un pios omagiu, opera întreruptă. Azi însă, „Braşovul Literar“, acesta, care a fost rodul ultimilor ani de activitate ai maestrului, se culcă asemeni unui câine credincios în troianul care-i acopere mormântul şi-şi închide pleoapa cu ultima lovitură de daltă în soclul, care va purta bustul poetului.

Nu cunosc lucrarea care va immortaliza în bronz figura maestrului, dar cât ași vrea să oglindească acea neuitată înbinare de linii, în care găseai simultan, sarcasmul, ironia fină și mila amestecată cu iubire, figură pe care a păstrat-o cu o uimitoare fidelitate până în ora când, între flori și făclii, părea că privește cerul.

Le-am revăzut acolo, toate nuanțele acestui zâmbet, în fața panegiricului oficial, a lacrimii teatrale, a obrazului rubicond lucind în raza candelii și a tuturor sincronarilor care au socotit lirica lui limpede, sinceră și plină de simțire, ca o scădere față de poezia intelectuală, uscată, rece a prezentului.

Și ultimul, rătăcit pe buzele care se alăturau crizantemelor albe, a fost pentru cei trei patru prieteni de generație, cari plângeau discret în urma unei coloane, un artist, un prieten, și o vreme a trubadurilor, care pierе odată cu el și pentru totdeauna, dincolo în marea perdea a ceței eterne.

Adio maestre, astăzi când degetul bolnav întoarce fila aceasta de sfârșit a revistei, sufletul meu strâns este la antipodul celui de-atunci, când venirea ta a deschis prima ei petală.

Cu tine trece în umbră un mare poet, o operă și o epocă. Și nu știu dacă cu prietenia ta pierdută, nu se închide pentru noi și floarea unuia din visurile, în care am crezut.

ERATO*)

*Trec clipele ca norii albi, fugari,
Topindu-se în zarea încețată,
Tu, palidă, cu fruntea ntunecată
Tot mai stingheră'n lumea noastră pari.*

*Avea, hula-i sora ta ciudată.
Cu ochii împietriți toți zeii lari
Se tânguesc că nu le mai apari
Să înflorești iar visul dealtădată.*

*S'a ridicat în juru-ți zid de piatră.
Pustiul și-a întins un lung zăbranic,
Iar îmbuibăți, în câmpuri, câinii latră.*

*Cu mâni de răsvrătit, poetul sfarmă
Ce ura a'nălțat cu gând satanic:
Iar Tu, cu pas sfios, vii fără larmă.*

VICTOR RATH

*) Muza Poeziei Lirice.

Primele acorduri

„Căci cine valul vieții nu l'a simțit într'însul
 „Cum urcă și se zbate, ca marea când e rea
 „Și n'a știut ce-i visul, ce-i dragostea și plânsul
 „Acela o să fie strein în casa mea!

CINCINAT PAVELESCU

Bătrânul Brașov, a fost ultimul prieten care a stat cu cinste și cu iubire, în preajma poetului și magistratului Cincinat.

Brașovul a primit ultimul lui geamăt, înainte ca poetul să se așeze liniștit pe patul eternității... Brașovul a picurat primele lacrimi, căci el a știut cel dintâi de dispariția aceluia ce făcea lumina, farmecul și gloria lui.

Brașovul suferințelor ideale, își plătește și acum cel dintâi datoria lui de recunoștință, evocând cu nesfârșită dragoste, pe cel care îl înălțase, glorificând cu evlavie pe cel care îl împodobise.

Și noi, droaia inutilă de prieteni și admiratori, care sosim totdeauna prea târziu, pentru a fixa vagi epiloguri și a cânta banale osanale, găsim casa lui goală și ferestrele deschise, uitându-ne cu groază pe unde a putut să zboare, sufletul lui b'ând, sufletul lui mare, privighetoarea mereu zg'obie, care nu se știe cum a rupt gratiile coliviei și pe care pom s'a așezat.

Fără să vrem ne vin atunci în mințe sfâșietoarele lui versuri adresate „Trecătorului“, în pagina întâia, a minunatelor sale poezii d'acum mai bine de 20 de ani.

„In fața casei mele te afli. Intră dacă
 „Măcar odată viața un dor ți-a sugrumat
 „Și'n chinuri al tău suflet d'a trebuit să tacă,
 „Aici vei ști cât doare un țipăt nestrigat.

În raza gloriei lui nu mai venim azi cu flori: ele se vestejesc prea repede. Nici cu picăturile durerii nu ne apropiem: ele se evaporază prea ușor. Nici cu laude goale să nu eșim în calea lui: el știa cât de ușor se sparg anforele care nu conțin nectarul delicios al zeilor din templul adevărului.

Să-l împodobim mai bine cu câteva șiraguri din amintirile tinereței, din viața lui zbuciumată și intens trăită, scânteie de duioșie, înseilări de zâmbete pe o canava de melancolie, tot ceia ce făcea fondul încântător al poetului și al omului.

Dacă fixez o clipă, lanterna magică a suvenirilor, spre copilăria noastră, vai, azi destul de depărtată, îl văz pe Cincinat în clasa V-a la Sf. Sava, frumos ca un heruvim și distrat ca o domnișoară amoroasă. Neglijează lecțiile și mângâie visul. Prieste deseori tavanul. Scrie file pe care le rupe repede, fără să le arate cuiva. Cum eram coleg de bancă cu el, îl observ într'o zi că vine cu o revistă,

o publicație nu tocmai răspândită, dirijată de un fost regisor al teatrului Național. Revista se numea îmi pare: „Biblioteca Literară“. Cincinat citea și recitea aceeași poezie intitulată: „Mama“. Semnătura îmi era necunoscută, P. de la Milcov. Li cerui revista și fiindcă poezia îmi plăcu îl întrebai:

— Cunoști pe autor?

— Nu, îmi răspunse el. Ce zici? Nu este așa că este o prostie...

— Te înșeli, îi răspunsei, versurile aceste duioase, delicate ca sentiment și elegante ca stil, sunt de un poet, care va fi cineva în literatură. De ce s'o fi ascunzând sub un pseudonim, întrebai eu.

— Cine știe, este vre-un timid, răspunse Cincinat, cu zâmbet enigmatic, n'are încredere în el.

— De l-ași cunoaște, zisei eu, l'ași săruta pentru minunatul lui talent.

— Atunci pupă-mă frate Jeane, izbucni Cincinat cu entuziasm, căci imbecilul „P. de la Milcov“, sunt eu!

L'am îmbrățișat cu drag și l'am privit lung... ca pe un obiect de preț mare... l'am recitat cu duioșie câteva din versurile ce închinase mamei lui:

„Obosit de râsul farsei
 „Și scârbit de plânsul dramei,
 „Văd cum alb din întuneric,
 „Se desprinde chipul mamei.

„Numai ea pricepe zborul
 „Sufletului meu ce strâns-a
 „Într'o lacrimă tot dorul
 „De-a fi iarăși lângă dânsa.

El mi-a jurat atuncia pe toți sfinții și părinții, să i păstrez secretul și să nu aflu nimeni crima lui inexpugnabilă.

L'am promis o mică amânare numai, până voi vedea dacă recidiva va fi tot atât de fericită...

Cincinat era atunci mugurul umflat de o puternică sevă primăvărată...

El auzise mereu chemarea muzelor și nechezatul Pegassului...

Versurile ce au urmat erau d'o frăgezime și d'un lirism din ce în ce mai nou, mai delicat și mai fermecător... El îmi citea în taină poezii din ce în ce mai frumoase... Totuși pseudonimul nu vrea să-l părăsească, cu toate încurajările mele. „P. de la Milcov“ însă mă enerva și îmi sta în gât. El trebuia înlăturat și spulberat.

Într'o zi profitând de lipsa profesorului de germană, care era bolnav acasă, am transformat clasa într'un tribunal și am cerut să judece pe Cincinat... Criminalul luat pe neașteptate, roșu ca racul a mărturisit că el este „P. de la Milcov“. Micii judecători,

în urma pledoariei mele au decis că „talentul adevărat nu are nevoie de mască și pseudonim”...

Cincinat cu mâna pe inimă a declarat, că d'aci încolo „va fi cavalerul care se va bate fără vizieră”.

În ziua aceea a murit „P. de la Milcov” și s'a născut în fanfarele și aplauzele colegilor, poetul Cincinat...

Peste câțva timp el a făcut cunoștință cu marele maestru Macedonski și în „Literatorul” a publicat delicioasa poezie „Fecioara”, iscăbind pentru prima oară cu propriul său nume, devenit repede unul dintre cele mai iubite și mai populare din țară

Când după atâția ani de frățească și veselă prietenie am aflat că a murit cel pe care îl credeam nemuritor, mă găseam la moșia mea în Ialomița, la o nuntă țărănească. O viață începea și alta se termina. În dimineața înmormântării lui Cincinat, am luat un automobil și am pornit îndurerat spre București, să-l văd pentru ultima oară.

La Urziceni, în drumul nostru am intrat la un han să mâncăm puțin, căci mai aveam 3 ore până în Capitală și trebuia să mergem direct la cimitir. Intovărașit d'un prieten ne-am așezat la masă... Abia am gustat din supa caldă ce ni s'a preparat în grabă, și iată în acest orașel al lăutarilor, 4 țigani artiști, se apropie de masa noastră. „Guristul”, chitarist, începe cu duioșie popularele versuri ale bietului Cincinat:

„Îți mai aduci aminte Doamnă,
„Era târziu și era toamnă
„Și frunzele se'nfiorau
„Și tremurau în vântul serei
„Ca niște fluturi chinuiți
„Ca niște fluturi rătăciți
„Din țările durerei.

„Îți mai aduci aminte Doamnă
„Era târziu și era toamnă....

ION TH. FLORESCU
f. ministru al Justiției.

Noapte eminesciană

Feerii de albe strae
Își desbracă 'n seară merii;
Crește 'n vântul primăverii,
Dorul, ca o vâlvătae.

Luna urcă arămie
Viscolind troene grele,
De pe cer se surpă stele
Lunecând în vecinicie.

Pasul meu croește drum
Prin nămeții de lumină;
Înima mi de tine plină
Umple noaptea de parfum.

Și când totul e părere,
Dintre sălcii plângătoare,
Trilul de privighetoare
Picură 'n văzduh durere.

GHERGHINESCU VANIA

EMULATIE

În 1909 locuiam la Vila Cuza din Galați. Cincinat a venit cu alți scriitori din București la o șezătoare în folosul statuiei lui M. Eminescu, ce o ridicam acolo. Toți ceilalți au plecat. Cincinat a mai rămas. Mi-a scris un cuvânt prin procurorul Ghiță Drăgănescu. I-am răspuns în scrisoarea în versuri, alăturată. După care Cincinat mi-a răspuns.

Trancu către Cincinat Pavelescu

Primit-am vești prin Domnul Ghiță
Dela amicul Cincinat
Și drept să spun aflând că-i bine
Că-i vesel, mult m'am bucurat.

Cât îl admir, dacă ar ști-o,
Și câtă dragoste îi port
Mai des s'ar scobori din munte
În oropsitul nostru port.

Și- am reîncepe lupta noastră
El pe-un Pegas încălecat,
Eu poticnind pe o Rosinantă
Cienta Lacului Sărat!

Dar apropo de lupt' aflat-am
C'ai comandat două pistoale
Dela Griffon armurierul:
Tu să mai ții la forme goale?

S'alegi o armă așa prozaică —
De muritori să fii atras!
Când știu săgețele-ți alese,
Coborătoare din Parnas?

Armele tale Cincinate
Pe adversari nu îi doboară;
Săgeata ta le face bine
Din acalmie — i-învoară.

Ți-o spune un învins în luptă
Intocmai cum ași spune: Credo!
Mai ascuțit ții este versul
Ca speziile dela Toledo.

Și, neștiind, de-a mea scrisoare
Te va găsi printre cei vii
(De ce-ai mai comandat pistoale?)
Pe la Galați când ne mai vii?

Te-așteaptă toți cu nerăbdare
Tovarăși întru Eminescu,
Comemorând pe cel ce fost-a,
Sărbătorind pe Pavelescu!

Cincinat Pavelescu către Trancu-Iași

Eu nu știu ce s'admir mai mult?
Când te citesc sau când te ascult?
Amice Trancu s'ar cădea
Așa să încep scrisoarea mea.

Căci mă întreb de nu-i păcat
Că tu, cu verva ta bigamă
De madrigal și epigramă
Să devii... simplu avocat?

Oricât succes să ai la bară
Cum ași putea să nu regret,
Că pierd în tînc, un poet
De o calitate așa de rară?

M'am întors astăzi cam târziu
Dela Comarnic, dar ții scriu
Ca să-ți arăt că(n plaiul nostru
Se pune preț pe scrisul vostru.

Îmi place aerul de munte
Dar de un timp abia-l suport
— Oh, ca să sar din munți în port
De ce nu faceți voi o punte!
(O linie de puncte...?)

A fost o chestie subtilă
Ce m'a oprit să mai râvnesc,
Ca iarna asta să trăesc
În mult simpatica Brăilă.

Gândesc și gândul îmi înghiață
Că sufăr, ce vă pasă vouă?
Sunt om, și am numai o viață
Poetul însă are două.

Ei bine, viața viitoare
Aș da-o, scumpul meu amic,
Pentru o plăcere să vă zic
Prostii și'n altă șezătoare!

O șezătoare mai intimă
Cu procurorul și Jean Bart
A cărui proză e-un catart,
În care vântul pune o rimă.

Și ca să ai alături muza
Deși ești veșnic inspirat
Să ne'ntrunim într'un palat
Palatul ei... Palatul Cuza?

Te miri c'am luat două pistoale?
Poet ce ești! Dar uiți că sunt
Ursit să fiu p'acest pământ
Modestul jude de ocoale?

Și dacă în culmile Teșilei
În iarna asta-mi ese ursul
Nu-și va schimba Dnărea cursul,
Dar nu mai văd, portul Brăilei.

Voiu stărui prin literați
Ca să m'aduceți viu sau mort,
Căci e știut: din acest port
Mai e un ceas pân'la Galați.

Și-atunci, sacrificându-mi francu
În curse dese la vapor.
Ne vom lupta și prin humor
Învingătorul va fi Trancu!

VARIANTĂ

(Și atunci sacrificându-mi francu
Pentru vapor și pentru tren
Ne vom lupta p'orice teren
Învingătorul va fi Trancu.)

GR. TRANCU-IAȘI,
fost ministru al Muncii.

Un poète latin :

Cincinnat Pavelesco

Aujourd'hui que les paroles, désormais illustres, prononcées à Genève par M. Titulesco ont changé en force dynamique la force statique de cet entêtement propre à notre race et qui lui permet de demeurer là où Rome l'avait amenée, il me plaît de redire jusqu'à quel point Cincinnat Pavelesco, par sa seule apparition, nous rappelait nos origines latines, cependant que son front déchevelé, semblait attendre la couronne de roses des soupers d'Alexandrie.

Une curieuse coïncidence d'esprit, d'allure, et surtout de visage faisait de lui un Latin sans conteste dans lequel Horace eut reconnu un frère et Lucullus salué le convive souhaité. Ses plaisanteries prenaient la forme pleine de noble exactitude dont s'énamouraient les Romains amis d'Auguste; Cincinnat ressemblait à l'un des amis de Cicéron dont nous parle Gaston Boissier. Gai avec finesse, il se contentait de railler là où on le croyait près de fustiger. Ses rancunes elles-mêmes avaient des ailes. Le goût de sobriété et d'élégance qui était dans sa nature l'égarait un peu au milieu des mortels trop véhéments. Pauvre toujours, il adorait :

„Et l'héritage dex aïeux;
„Les Muses de la Grèce et leurs chansons divines“.

On l'apprécia tout de suite à Paris, où il fit une apparition assez longue aux jours d'après-guerre. Sa façon d'exalter notre pays, d'en représenter la vivacité et la couleur, plut infiniment. Nous trouvâmes en lui l'appui des thèses que nous soutenions en faveur d'une nation dont il était le charmeur établi. Tandis que d'autres finissaient à peine de se battre, lui, il se maria. La fantaisie le servi à souhait. Ce chercheur d'harmonie épousa une belle chanteuse, une petite fille de Pauline Viardot et de la Malibran. Et depuis on ne le rencontra plus sans qu'il traînât derrière lui le souvenir de ces magiciennes. Dans les yeux de sa femme il cueillait les soirées d'enthousiasme et de folie, Tourguenieff aux pieds de Pauline, Alfred de Musset sauvant la Malibran de l'oubli où elle allait s'ensevelir. A tout cela Cincinnat participait avec l'aisance d'un de ces Césars qui promenaient leurs légions de l'Afrique aux Gaules et d'un seul geste s'annexaient les destinées rencontrées sur leur chemin. Dès l'heure de son union avec la charmante Alice Viardot qui aujourd'hui le pleure, il était devenu tout le romantisme des deux soeurs enchanteresses. Leurs gentils falbalas d'antan, les châles et les dantelles restées d'elles dansaient, comme une buée, entre ses mains.

Il adorait le Passé, ce passé dont on feint de se soucier si peu de nos jours et qui prend à la

gorge les générations, toutes les fois qu'elle essayent d'avancer sans lui. C'est surtout les „Poeti Văcăresci“ que Cincinnat cherchait en moi. Tout un après-midi il s'enivra d'un portrait au crayon de mon grand-père Iancu Văcărescu et lequel représentait celui-ci en costume de Turc somptueux.

Le turban coquettement posé sur ses cheveux bruns, l'air conquérant, les yeux larges et doux, la ceinture molle ornée de yatagans, le poète sourit aux vers inscrits en marge de son image :

D'Ovide heureux rival, ménechme d'Épicure,
Ainsi qu'eux dans Paphos il cède à la beauté.
Mais disciple fervent du dieu de l'équité
Au temple de Thémis il confond l'imposture.

Ce „dieu de l'équité, ce temple de Thémis“ où il siégeait lui-même, rassuraient le magistrat rimeur quant aux connivences entre la robe et la lyre. De plus, il savait que, comme lui, Iancu Văcărescu lançait l'épigramme avec un sifflement de flèche à travers le divan ad-hoc couronné de boyards. En veine ce jour-là de confidences familiales, je livrais à la curiosité de Cincinnat le même portrait transformé en miniature et enclos au creux d'une pièce de cinq francs qui porte au recto la figure de la République et au verso l'effigie de Napoléon. Cette peinture cachée, mon grand-père l'avait jadis offerte à une belle au nom fameux. Par une roserie bien naturelle, celle-ci en mourut, l'avait léguée à ma grande-mère. Cincinnat riait de plaisir en considérant tantôt le dessin allègre, tantôt l'amoureuse effigie.

Je le vis pour la dernière fois comme il eut voulu, ce poète, que pour la dernière fois on le vit. Sous le ciel de beauté que l'été consent à la Transylvanie, dans cette ville de Brașov où il devait mourir, au bas de la tribune royale qui m'avait accueillie, Cincinnat regardait comme nous défiler le cortège historique figurant les gloires agrestes et ceux qui colorent nos villages tapis au creux des Carpathes ou juchés sur leurs sommets. Le chant de notre race, son rythme éternel, la mémoire de ces alertes et de ses victoires resplendissaient au soleil de cette journée d'août. Cincinnat regardait. De temps en temps, de très loin, et avec quelle ferveur, il levait son visage vers nous vers le Roi qui lui souriait parmi les acclamation et les drapeaux. Quand je descendis de la tribune, il me prit les deux mains. „Je sais dit-il, à quel point vous avez été contente. J'ai vécu votre joie“. Vivre la joie, vivre la beauté, telle était la force de ce Cincinnat inspiré, étonnant et doux.

HÉLÈNE VACARESCO

Cincinat Pavelescu

Nici nu-mi vine să scriu că Cincinat a murit. Mi se pare că a făcut o glumă lugubră, una din acele glume de te'nghețau, ce le făcea, e drept, foarte arar, fie pe socoteala lui, fie pe socoteala altora. Căci moartea lui s'a întâmplat absolut pe nepregătite. Nici prietenii, cari erau mulți, nu erau dispuși să i-o primească, și nici el însuș. Numai cu câteva zile mai înainte ne întâlnisem la București și, foarte voios, îmi împărtășise, holteiu bătrân și incorrigibil, noul lui proiect de însurătoare, nu mai știu al câtealea. Iar cu câteva ceasuri înainte de a muri, în Brașov participa la înmormântarea unui general și își asigura cunoscuții că el, Cincinat, mai are de trăit zece ani. Luându-și această măsură, poate mai mult împotriva vreunui presentiment lăuntric, s'a întors acasă și așa cum alții lunecă depe scară, el a lunecat brusc pe tărâmul de unde nu mai există drum încor ce niciodată, niciodată. Era un om extrem de delicat și dacă a ținut să însenineze pe toată lumea cu spiritele lui neistovite, n'a voit să-i fie nimănui povară, nici măcar prin ceasul prelungit al morții.

Cu Cincinat dispăre din corabia literară a lui Noe o figură cu totul aparte. Un porumbel care pleca și venea, fiindcă nu-și găsea locul nicăieri pe hoitul realităților de azi, făcute pentru corbi, iar nu pentru poeți cum a fost el. Căci omul, care a murit, a fost un poet și nimic altceva. De aceea nimeni nu l-a putut urî, dar prea puțini s'au apropiat realmente de el. Cincinat nu trăia în realitate, ci pe deasupra ei. Sânt naturi a căror puritate absolută neacordându-se cu realitatea, o înfruntă pieptiș cu hotărîrea eroică de a o transforma și a o domina: acestea sânt temperamentele profetice, destinate unei existențe tragice. Puritatea sufletească a lui Cincinat, izbîndu-se de realitatea pe care o refuza, reacționa luând-o în glumă sau asvârlindu-i în față melodia unei poezii. El era astfel o natură fericită, o natură nu de profet, ci de copil perpetuu. Arta pentru el a fost un remediu și un joc. Dar un joc luat foarte în serios, căci, indiferent de vîrstă, toți copiii din această lume își iau foarte în serios jocurile lor. Numai cine și-a ucis copilăria lăuntrică nu mai crede în seriozitatea jocului. Viața pentru Cincinat a fost un joc, fiindcă el purta un paradis nevestegit în inimă. Era gata să-ți spună oricînd o poezie, — și le spunea frumos ca puțini poeți, — și era în stare să ți repete a suta oară o epigramă, fiindcă el credea cu o sfîntă copilărie în valoarea acestor jocuri clădite pe fluiditatea spiritului.

În vremea gloriei lui, înainte de războiu, când oamenii erau mai subțiri și mai ductili în raport cu flacăra spiritului, Cincinat era „Trubadurul”. Verva lui poetică lumina saloanele aristocratice și inunda

multimile ce frecventau șezătorile literare. Volumul de *Poezii* și l-a scos târziu; epigramele abia după războiu. Producția literară și-o răspîndea siegur spunînd-o, ca vechii rapsozi sau ca trubadurii medievali. Puțini cititori a avut, fiindcă avusese auditori nenenumărați. Versurile și epigramele lui se învățau pe dinafară după ureche. Era o poezie trăită de el și răspîndită de el prin graiu viu și cu o vervă curcitoare.

După războiu, saloanele s'au umplut de cisme electorale și de injurături pentru adversarii politici, iar publicul mare, publicul „Cărăbușului”, al lui „Stan și Bran”, al lui Ziarilă și al lui Miky Maus, nu mai înțelegea nimic din spiritul fin al lui Cincinat. Doar două romane mai supraviețuiesc popularității de altădată: „Pentru ochii tăi cei dulci”, „Îți mai aduci aminte, doamnă”... Lumea le cântă fără să mai știe că grația lor sentimentală e ruptă din sufletul melodos al lui Cincinat.

Omul însă, pe deasupra acestei realități, își păstra pură și nealterată grădina paradisului lăuntric. Cu alei ce te duceau în funduri de amintiri amabile, cu straturi de visuri surzătoare, cu fântâni din care țâșneau jerbe de glume, cu crengi încărcate de o bunătate infinită.

Cincinat era bun și uman, cum îl arată poezia, — cred, cea mai frumoasă din câte a scris — care-i deschide volumul:

În fața casei mele te afli. Intră! Dacă
Și ție-odată viața un dor ți-a sugrumat,
Și'n chinuri al tău suflet de-a trebuit să tacă,
Aici vei ști cât doare un ținpăt nestrigat.

...Îți voiu întinde jilțul să șezi. Vei asculta.
Și-ți va părea o clipă că ești la tine-acasă
Și versul meu că spune povești din viața ta.

Arta, el o înțelegea ca o divină gratuitate: să facă bucurii altora, fără ca el să tragă vreun folos dintr'asta, ori s'o profaneze transformînd-o în „carieră”. Și tot așa era și în viață: în stare să dea tot ce are, chiar atunci când știa foarte bine că solicitatorul simulează mizeria. În cazuri de acestea, Cincinat se executa cu voioșie, dar se întorcea și-ți remarcă discret situația pentru a nu-l crede un simplu naiv păcălit. Curios om și de o rară finețe morală: îl distra iluzia solicitatorului satisfăcut că a abuzat de buna credință și de omenia incorrigibilului poet!

Văr primar cu doctorul N. C. Paulescu, de Cincinat mă apropiase nu numai poetul, dar și admirația nemărginită cu care vorbea despre marile savant ca despre un sfînt. El care își îngăduise în viață mai multe licențe decât în poezie adora virtutea feciorelnică a lui Paulescu, adevărat călugăr în haină civilă. În fond amîndoi erau croiți din

aceeași substanță pură, în discordanță cu realitatea. Doctorul a dus însă o existență tragică voind să modeleze realitatea după chipul lăuntric al purității lui îngerești. Poetul a plutit pe deasupra ei, acoperind-o cu cântec și glumă. Lui Cincinat îi impunea peste măsură profunda religiositate a doctorului. Nu prin contrast, ci prin afinitate. Cincinat era însă un credincios simplu și fără discuție. Paulescu, un credincios convertit dela ateism, care își fundase rugăciunea pe un formidabil aparat de gândire filosofică și științifică.

Poetul, — nici n'ar crede cine nu l-a cunoscut deaproape, — era habotnic de religios. Dar tot atâta de discret. După câțiva ani de prietenie, nu mă lăsase măcar să-i bănuiesc această splendidă intimitate. Odată însă, intrând în odăița lui, la Brașov, unde era magistrat, am văzut pe masă un mare buchet de flori proaspete sub portretul unei femei. Era portretul mamei sale. Iar florile i le aducea în fiecare dimineață, ofrandă de copil. A fost un ceas neuitat, în care Cincinat și-a deschis sufletul. Reli-

giositatea lui era moștenirea cea mai frumoasă dela mama lui. Și cartea de rugăciuni, pe care o purta cu el, era cartea ei de rugăciuni. Cincinat însemnase pe file numele tuturor oamenilor cari, în decursul vieții, avuseseră vreo atenție pentru el și se ruga seara pomenindu-i pe toți.

Această discreție în actul religios era la dânsul o trăsătură adânc românească. Religiositatea românului e intimă și extrem de sobră în afară. Rusul e patetic și teatral. El își manifestă religiositatea în gesturi largi de cruci și mătării aproape ostentative. Sau, dacă e intelectual, e în stare s'o discute zile întregi. Țăranul nostru e simplu, natural, e discret. Iar intelectualul e în stare să se grozăvească cu toate teoriile ateiste fiindcă îi este rușine să-și mărturisească religiositatea intimă.

Cincinat era de-o adorabilă discreție în religiositatea lui. Dar această religiositate i-a păstrat până la bătrânețe atât de pur și de copilăresc porumbelul care a zburat în azur.

NICHIFOR CRAINIC

C. MIU-LERCA

PORTUL ȘI MÂNDRA

Mi-a țesut maica'n război,
brâu de fir
și fir de grâu —
și-un trifoi cu patru foi,
de noroc,
când plec la joc.

Și maica mi-a mai urzit,
lăstăviță'n patru iță,
în în furcă răsucit,
primăveri svâcnind în muguri,
toamne ruginite'n struguri,
aur copt în crengi de tei,
tot bănuși
și tot scânteii.

Și'n georgeie,
a'mpistrit,
zgârgori rupți din curcubeie,
maci pe sloguri sângerând,
jorzi de salcă'n râu plângând
și pe umeri,
în cheiță,
albe flori de romoniță.

Mâna strânsă'n obinzeă,
ca un piept străbun în zeă,
a'ngrijit-o maică-mea:
col'o'n vale,
la răchită,
să-mi strâng mândra despletită,

sau să-i ies, tăcut din cale,
de-o purta opreg de jale.

C'am o mândră,
ca și-un pup,
de mi-e milă ca să-l rup,
rumeneauă,
subțireauă,
mai aproape să-o strângi,
pită caldă,
să-o frângi.

Sfârcurile-i,
amândouă,
două duche dulci și tari,
ce țâșnesc din ciupăgari,
ca doi pui ciocniți în ouă.

Dragă mi-e mândra'n amurg,
când chițele roșii curg,
de pe deal,
pe coastă'n vale —
și din șolduri tari,
pe poale —
când de subțiori s'abat,
fete și feciort,
spre sat,
așteptând luna să-și bată
caierul, în neagra spată,
să-și spună dragostea toaiă.

Strada Neagră 26

S'a întâmplat să fie toamnă, o toamnă întârziată, ostenită. Intre anotimpuri, o pauză indiferentă. Nici jocul trist al frunzelor de aramă, nici picuri reci de ploae mărunță, monotonă, interminabilă, nici domni înfășurați în blănuri călduroase, nici copii anemici, tușind sec pe la porți. Nimic din decorul toamnei de altădată, într'un oraș de provincie.

Doar ceața, ca într'un sat din țara lui Ibsen, coboară umedă și rece din munți.

Iar pe Strada Neagră a murit cineva.

Urcăm, cu suflet greu, scările înguste ale căsuței cu fațada prea nouă pentru sufletul care de aseară s'a mutat din ea. Cele două cămăruțe sunt azi mult prea largi pentru procurorul Cincinat. În mijlocul camerei cu geamurile pe stradă e îngropat de pe acum în florile aduse de prieteni.

Pe un dulap, din alte vremuri, ca toată mobila, bustul poetului. Pereții încărcăți cu tablouri și stampe. Deasupra ușii dela intrare zâmbește Mona Lisa, dând zâmbetului altă semnificație.

Cărți rare în rafturi, în legături artistice, adunate de un pasionat al cuvântului scris ales. O biblie slavă, masivă în legătura ei de lemn și piele, apasă greu biroul din colț, iar pe jos și pe pereți — tapet cald — covoare basarabene. Un samovar vechiu, deasupra sobei de un galben japonez, a încremenit așa cum îl va fi așezat cândva omul, care a murit aseară.

Candelaberele ard fără viață, cu becuri lipsă și stricate, concurând inutil lumina de afară difuzată mat prin geamuri.

O mică lacuință a unui mare suflet de artist. Toate lucrurile stau așa, cum stăteau aseară, când Cincinat mai trăia încă.

Nu i n c ă : trăia.

Când a ajuns acasă — dela înmormântarea generalului Florescu — spre seară, nu s'a simțit prea bine. Se mai întâmplase și altădată. Va trece. A cerut ceva, pe urmă a cerut apă.

Pe urmă n'a mai cerut nimic.

Atâta tot.

Vestea a răzbit în oraș, așa cum numai vestea morții răsbate.

Azi noapte la căpătâiu îi va fi veghiat cineva? Nu știm, dar par'că azi sunt doi morți în casa aceasta.

Prieteni și cunoscuți s'au adunat acum să-și ia ultimul rămas bun dela maestrul Cincinat.

După slujbă, i-a vorbit la căpătâiu un prieten care l-a înțeles, apoi altul, oficial, care l-a înțeles mai puțin, iar la sfârșit în numele Astrei care îl sărbătorește atunci, când poetul nu credea că are 60 de ani. Așa de repede 60 de ani!

Al nostru al tuturor, a murit ca al nimănu.

Deși lume multă, și muzică militară, și companie de onoare, și autorități în negru oficial, rigid, Cincinat a murit ca al nimănu. Nu poartă nimeni nicio vină; doar împrejurărilor li s'ar putea reproșa, că ni l-au dus înainte de a fi întreg al nostru. Nostalgic, și-a dorit mereu Capitala. Și nu s'a găsit niciun ministru în Țara Românească, să-i îplinească dorința. Aruncat într'un oraș de provincie, oricâtă tradiție ar fi avut Brașovul, pentru Cincinat totdeauna a fost prea strâmt. A făcut pe procurorul, acuzând de atâtea-ori articolul din legea penală care nu prevedea circumstanțe atenuante pentru nenorocitul condamnat de faptă lui.

Cu altă structură sufletească decât cea care se cere pentru aplicarea codului penal, n'a mai putut fi procuror.

Iar omul, desigur, a suferit.

A căutat refugiu în lumea lui, iar revista „Brașovul Literar” e mărturie de cât a putut realiza, la Brașov, în această lume.

Ultimii bani, spunea el, și-i da pentru această revistă.

Și totuși, revista n'a putut fi, ceeace el, desigur, dorise.

Pentru că niciodată n'a vrut să creadă că are mai mult de șazece de ani. Și-a risipit spiritul și verva în cercul cunoscuților și prietenilor, dela cari așteptăm — în memoriam — amintirile din ultimii ani ai maestrului. Aceste amintiri ne vor vorbi despre un om și despre un poet. Epigramistul îi cunoaștem cu toții.

Sunt gânduri acestea, depănate, acolo, în mijlocul străzii Negre, în timp ce popii oficiau slujba de înmormântare. Iar când automobilul, sărăcăcios și grăbit a pornit indiferent în viteză, par'că ducând un pasager la gară, lumea a rămas nedumerită și mai tristă decât înainte.

Deabia acum murise Cincinat Pavelescu.

ION COLAN

Omagiul Brașovului

O pierdere a Brașovului Cultural

CONST DUMITREȘCU PÂRVU
Președintele Comisiei Interimare a
Municipiului Brașov.

Rând pe rând dispar falnicele și istoricele figuri ale acestui oraș batrân! Lacramile încă nu ni s'au șters, iar emoțiunea ce ne-a cuprins, încă nu s'a stins, pricinuite de recenta moarte. Morțile distinșilor dispăruți din aceasta localitate, prea repede și neașteptat succedate, — într'un ritm prea rapid și la un timp absolut ne potrivit — ne dă amarnic de gândit, asupra nimicniciei vieții omenești, care se aseamănă cu un strop, în imenistatea valurilor vieții omenești.

Ieri, armata — prima, ca în totdeauna — și a plătit un crud tribut, cu viața ilustrului său comandant: Generalul Ioan Florescu. Astăzi, civilii, — cu nimic mai pre jos — își plătesc un prețios obol, în persoana desăvâșitului poet și cunoscutului magistrat: maestrul Cincinat Pavelescu. Două persoane mărețe, două personaje admirate, nici odată invidiate! Primul a luptat cu sabia pentru făurirea țării mărie — pe front și la Roma — Al doilea a apărut în dosul frontului și la Paris — cu pana — drepturile de largi și întregire ale neamului. Ambii sunt a fi considerați de adevărați eroi poporali — vecinic

de veghe în timp de pace — și ai datoriei în timp de război! De acea în aceasta zi, de mare sărbătoare națională, specific transcarpatină, când comemorăm a 16-a aniversare a alipirei Ardealului la patria-mamă, dispariția lor — în ajunul ei, — ne strânge inima de întristare, iar sufletul ni se copleșește de îngrijorare, căci pleacă, autorii, pleacă făuritorii, iar golul ce-l lasă, tot mai mult se adâncește.

Judecând viața maestrului dispărut, prin prisma pretențiunilor actuale și modeste i-a fost pe deplin satisfăcută; talent, rang, onoruri și bogății, toate i-au fost hărăzite în plin, iar contemporanii și posteritatea îi vor desemna un loc de onoare și strălucire în Parnasul României — căci a binemeritat!

Și-a cunoscut țara, și-a iubit neamul; le-a slujit ca magistrat, le-a sfințit ca poet, căci aceste cuvinte ale sale vor trebui să fie scrise pe piatra lui de mormânt —

Am colindat întreaga țară,
Cinsit cu o leafă de apod,
Purtând sub robă o chitară,
Și o inimă, în loc de cod!

În numele populației acestui oraș, în care și-a petrecut și a trăit ultimii ani ai vieții sale în care atâta poezie a semănat, atâta veselie a răspândit, atâta lumină a radiat și atâtea prietenii a legat, îmi permit să depun în fața trupului său rece și a sufletului său vecinic aripat; un pios omagiu de admirație și recunoștință, un ultim adio și un inevitabil »la revedere«!

Cuvântul de despărțire unui Coleg

În momentul aceasta când, la București se fac ultimele pregătiri, pentru ca rămășițele pământești ale aceluia ce a fost Cincinat Pavelescu, să fie puse la locul de veci, și aci la Brașov a fost convocată adunarea generală a Curții, spre a comemora memoria distinșului dispărut.

Domnilor Colegi,

Vineri, 30 Noembrie a. c. orele 8 seara, după ce în dimineața zilei a luat parte la ședința acestei Curți, iar după masă a asistat la ceremonia religioasă a decedatului General I. Florescu, s'a stins, aproape subit, la domiciliu său, colegul nostru Cin-

cinat Pavelescu, încheind astfel ultimul capitol din romanul vieții.

Cine ar fi crezut, acum trei zile, că la aceiași masă, la care puneam concluziuni, în calitatea sa de Procuror de Curte, astăzi va trebui, cu sufletul zdorbit, să-i spunem cuvinte de veșnic adio.

Fatalitatea oarbă și destinul implacabil, l'au smuls însă din mijlocul colegilor, din mijlocul magistraturii, căreia i a jerfit cea mai mare parte din viață, cei mai frumoși ani ai tinereții, nefiindu-i dat, să se poată bucura de un mai lung amurg al vieții.

În fața misterului necunoscut al morții, capatele noastre se pleacă cu smerenie și se mulțumesc cu

explicația pe care Omul-Dzeu Isus, ne-a transmis-o, pentru a ne da credința că prin deslegarea sufletului de trup, nu se nimicește ceea ce a alcătuit odată ființa omenească, fiindcă faptele rămân pururea în mintea și sufletele noastre.

Urmas al unei distinse familii, fiul lui Pavelescu, fostul inginer inspector-general la C. F. R. a urmat dreptul, luându-și licența în drept dela Facultatea din București, după care a intrat în magistratură. Rând pe rând a fost Judecător la București, la Trib. Constanța, la Sinaia, Consilier la Curtea de Apel Cluj, Oradea-Mare, Judecător la Chișinău, Procuror la Curtea de Apel Timișoara și apoi la Curtea din Brașov.

Ori-unde a fost, a lăsat cele mai frumoase amintiri.

Ca literat a fost una din figurile strălucite ale poeziei lirice românești.

Debutul său și l'a făcut la „Literatorul” lui Alex. Macedonski, și a fost apreciat de întreaga pleiadă a literaților de atunci.

Chiar până la Cercurile Curții Regale, era cunoscut și apreciat; epigramele sale improvizate fiindu-i foarte gustate.

A scris în colaborare piesa de teatru „Saul”, a

scos în 1911 numai un volum de poezii, iar în anul 1923, un volum de epigrame; dar în schimb a colaborat la mai toate revistele literare ca: Lumea Nouă ilustrată, Facla, Luceafărul, Semănătorul, Convorbiri Critice, Viața Literară și Artistică, Junimea Literară din Cernăuți, Flacăra; la Paris a scos un Jurnal de propagandă românească în Limba Franceză, iar în Brașov a scos revista literară „Brașovul Literar”.

Prin darul causeriei, cu care a fost înzestrat din belșug, el era pur și simplu delicios.

Felul atrăgător al povestirii sale, fermeca pe cei care-l ascultau și făcea din el eroul reuniunii.

Nici odată vorbă rea despre cineva sau critică nedreaptă și cu atât mai puțin ură. De aceea el nu avea decât prieteni, care-l admirau pentru felul său de a fi și cărora el se dăruia cu tot sufletul.

Durerea pierderii lui Cincinat, rămâne vie pentru noi, pentru că știm că rar se va mai găsi un suflet ca al său, care cu vorba sa, cu căldura sa, să dea farmec vieții.

D-zeu să-i dea odihnă de veci.

GHEORGHE ARONESCU,
Procuror General al Curții de Apel
din Brașov.

Magistratul Cincinat Pavelescu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La înmormântarea lui Cincinat Pavelescu a luat cuvântul, alături de literați și de reprezentantul baroului din Brașov și d. Safrescu, consilier la Curtea de Apel, în numele magistraților din Brașov. D-sa a spus următoarele:

Mie îmi revine dureroasa sarcină, din partea coligilor magistrați din Brașov, de a spune cuvântul de adio pentru colegul nostru Cincinat Pavelescu și de a exprima — prin cuvinte greu de găsit — emoțiunea tristă și durerea copleșitoare ce am încercat prin această despărțire.

A avut moarte ușoară, senină.

Un suflet atât de mare și nobil s'a desprins atât de ușor de trupul său delicat, plâpând.

Nu numai colegii magistrați și membrii ai baroului din Brașov, dar toată lumea intelectuală și toți admiratorii lui Brașoveni sunt cuprinși de durere și nu se pot împăca cu ideea că Cincinat a pecat, ne a lăsat.

Prin calitățile lui sufletești câștigase admirația și dragostea tuturor concetățenilor.

Era numai vioiciune, înviore, avânt tineresc... Povestea cu o vervă neasemuită (adesea culminând cu câte va epigrame scâpărătoare).

Ca prieten și om de societate, era o adevărată comoară; răsfațat și iubit de toți brașovenii.

În valurile lumii sgomotoase, el strălucea ca un far luminos și mântuitor, în care aflam o reconfortare și o ușurare a necazurilor și grijilor noastre de toate zilele.

Brașovul, cu pădurile frumoase, cu munții falnici și ape cristaline, pe cari Cincinat le contempla cu atâta drag, ni se vor părea pustii fără el.

Cincinat a fost magistrat de carieră.

A slujit pe altarul Justiției de peste 32 ani.

A îmbrățișat cu entuziasm această frumoasă, dar spinoasă profesiune și și-a făcut datoria de judecător cu pricepere, răbdare și devotament.

Maestru al condeiului, poet plin de duioșie și de finețe, ar fi putut duce un trai mai bun, mai liniștit în Capitală unde avea un mediu artistic și literar, prieteni buni, amintiri frumoase; totuși a preferat să se priveze de toate aceste bunuri și cu sacrificii, a pornit de la vârsta de 27 ani în munții Vrancei la Ocolul Marginea din R. Sărat, apoi în munții Prahovei, de aci la Dunăre, la Corabia și Sinaia.

Cu sufletul lui mare și nobil, infiltrat cu sentimente de dreptate, bunătate, iubirea aproapelui. Cincinat a făcut din judecătorie un adevărat apostolat.

A intrat în magistratură la 1899.

A cutreerat țara dela un capăt la altul.

Povestea ca un farmec deosebit sceneși întâmplări din viața lui de judecător.

Cunoaștea până în cele mai adânci cute sufletul plugarului român, pe care l-a iubit și l-a îndrumat pe caile bune toată viața lui.

La 2 Aprilie 1905, a fost înaintat judecător titular la R. Sărat, apoi la Ocolul VI București; 1 Mai 1908 la Slănicul de Prahova; 2 Oct. 1908 la Sinaia și Fundenii-Frunzânești; 15 Februarie 1911, judecător Trib. Constanța; 1 Aprilie 1912 — după cererea sa, judecător la Sinaia, definitiv și cu gradul de președinte.

A rămas la Sinaia șase ani, și înainte de încheierea armistiului general a plecat la Paris, unde

a întemeiat — pe timpuri grele — un ziar de propagandă românească în limba franceză. Se atașase pe lângă falanga românească plecată acolo în acest scop: Take Ionescu, Titulescu și Jean Florescu.

Intors în țară în Februarie 1920, a reintrat în magistratură trecând pe la Curtea de Apel din Cluj, din Oradea, din Chișinău, și din Brașov și a servit cu devotament și statornică credință până în ceasul când și-a dat sfârșitul.

De 5 ani își exercita funcțiunea de procuror general la Curtea de Apel din Brașov.

Aci blândul Cincinat, a trebuit să îndeplinească rolul de acuzator.

Mai toldeauna pentru infractorii cari nu săvârșiseră fapte din răutate, perversitate, ci mai mult din greșeală sau sub imperiul unei pasiuni trecătoare. Cincinat era așa bun, indulgent, încât, caută să ne dovedească că făptuitorul nu este un element atât de rău, că s'ar putea îndrepta și el însuși cerea o pedeapsă mai ușoară.

Cincinat Pavelescu și-a îndeplinit rolul de acu-

zator, animat de aceste simțiminte de bunătate și de iubire de oameni. Era și un psiholog profund și încercat.

Și în afară de asperitățile și problemele abstracte ale codurilor civile nu se știe, dacă cu aceste calități — în materie importantă a dreptului penal, — Cincinat nu s'a apropiat de o justiție ideală divină mai mult decât alții foarte cărturari, încărcăți de doctrină și jurisprudente, dar cărora le lipsea partea sufletului.

În opera de distribuire a dreptății, calitățile sufletești au o valoare și importanță covârșitoare. Cum Cincinat Pavelescu poseda aceste însușiri în cel mai înalt grad, el a fost un magistrat ales, distins de elită.

Un coleg bun și duios; iar prin aureola de mare poet a cinstit și inobilat magistratura.

Te plângem sincer din adâncul sufletului păstrându-ți cea mai sfântă și neștearsă amintire.

A. SAFIRESCU,

consilier la Curtea de Apel Brașov.

Elogiul Baroului

(Cuvântare ținută la București în ora înmormântării)

Alături de întreaga Țară, Baroul de Brașov, deplânge moartea lui Cincinat Pavelescu.

Imediat după unire, atunci când magistratura românească peste munți se afla în grea încercare, Cincinat Pavelescu a venit în Ardeal, unde timp de 12 ani a fost consilier la Curtea de apel din Cluj, apoi la Oradea-Mare și de 5 ani de zile procuror la Curtea de apel din Brașov.

Noi, avocații, cari am colaborat zilnic cu el, i-am admirat nobleța sentimentelor, vigoarea caracterului și înalta concepțiune, ce o avea despre rolul și menirea magistratului.

Impărțirea dreptății, pentru Cincinat Pavelescu era adaptarea formelor rigide și abstracte ale legii, realităților de multe ori crude și amare ale vieții. În dosul unei chestiuni — în aparență fără importanță — Cincinat

Pavelescu vedea tot zbciumul, toată drama sufletului contemporan. De aceia nu odată l-am auzit, ca în loc de condamnarea acuzatului, procurorul de Curte Cincinat Pavelescu să ceară achitarea lui.

Legea după el însemna nu numai o sinteză de echilibru ci și una de armonie și de echitate.

Moartea, fapt crud și năprasnic, dar necesar și inevitabil l-a răpit din mijlocul nostru pe neașteptate.

Astăzi, când ne despărțim de ceea ce a fost muritor în ființa lui Cincinat Pavelescu, noi, avocații români din Brașov, copleșiți de durere, ne închinăm în fața operii lui și promitem că-i vom păstra deapururi vie în suflet icoana personalității sale, serene, armonice și generoase.

Dr. A. NEGUȘ,
advocat,
deputat de Brașov.

Amintiri Literare

(Mémoires d'outre-tombe)

de CINCINAT PAVELESCU

Par'că viața literară dinainte de război era mai blândă, mai prietenească, mai omenoasă. Cu toată nevoia pe care o simte orice nouă generație să conteste celei precedente mai toate meritele și temeuriile gloriei sale, totuși acum 25-30 de ani se găsea o seamă de scriitori care nu tăgăduiau înaintașilor și nici contimporanilor înregimentați în alte școli literare, nici meritul, nici aportul lor la îmbogățirea limbii și la sporirea prestigiului profesional. Erau mici ciocniri de idei între taberele adverse și polemici uneori presărate de epigrame necruțătoare, dar publicității se întâlneau la cafenea și își vorbeau cu simpatie și cu stimă. N'a uitat nimeni campania dela *Adevărul Literar* a sântetorului *Tony Bacalbașa*, care susținea, ca partizan al criticului *Ghera* teoria artei cu tendinți, și nici răspunsurile poetului *Al. Vlahuță* în care apăra, cu destulă elocință și pasiune, părerea potrivnică a artei pentru artă. Există însă sentimentul camaraderiei și respectul talentului. Așa se explică puțința, ceva mai în urmă, d'a se înjgheba Societatea Scriitorilor Români și d'a se putea strânge laolaltă, ca florile multicolore și varii ale unui singur buchet, un *Mihail Sadoveanu* lângă *Ion Agârbiceanu* și *Slavici*; un *Octavian Goga* și *Șt. O. Iosif* lângă simbolistii *Ion Minulescu* și *Th. M. Stamatiad*; un *Galaction* și *Jean Bart* lângă primitivul *I. Dragoslav*; un *Ibrăileanu* și *Chendi* lângă *Mihail Dragomirescu* și *Eugen Lovinescu* sau un *Ion Gorun* și *Brătescu Voinești* lângă *Corneliu Moldovanu* și *Adolf de Herz*.

Nu pot să uit entuziasmul primelor noastre întruniri dela o mică berărie din Calea Victoriei, aproape de Capșa. *Emil Gârleanu*, scriitor de o sensibilitate adâncă și aproape feminină și de o fire blândă, comunicativă și stăruitoare, era cel mai inimos și mai doritor d'a vedea încheată frăția dintre literații cei mai despărțiți prin temperamentul lor și prin modul d'a gândi și d'a se realiza. *Gârleanu* era sufletul animator al reuniunilor noastre și el făcea legătura ca vechi ofițer, între elementele cari din prudență se țineau în rezervă. La prima adunare generală a membrilor fondatori, în sala festivă a liceului „Lazăr”, aproape în unanimitate am fost ales eu întâiul președinte al societății. În comitetul de conducere figurau: *Emil Gârleanu*, *Demetru Anghel*, *M. Sadoveanu*, *Ion Minulescu*, *Alex. Cazaban*, *Caton Theodorian*, *Corneliu Moldovanu*, *Eugen Lovinescu* și alți fruntași, unii ca vice-președinți, alții ca censori, ca bibliotecari și ca membrii.

Emil Gârleanu, bun și desinteresat, fără ocupație rentabilă și sinecuri, trăind numai din scris —

care pe atunci nu putea hrăni pe scriitor și având în plus nevastă și copii, și chirie de plătit și toate greutatea vieții scumpe din Capitală — era de multe ori în trista situație d'a se mai împrumuta la prieteni. Avea de altfel și o fire de bohem incorrigibil ca și un alt mare scriitor de care v'am vorbit.

Așa că mă trezeam, deseori, cu ambasadorul său în formă de comisionar, cu un răvaș fără plic și redactat cam în felul acesta: „Iubite maestre, trimiteți-mi imediat și fără ezitări trei poli de cari am cea mai urgentă nevoie. Mulțumiri prietenești. Ne vedem diseară la conu *Mihalache Dragomirescu* care azi e și el tinichea”. Bietul *Gârleanu* probabil că încercase întâi la directorul *Convorbirilor Critice*, om foarte culant și cu mâna totdeauna deschisă.

Se întâmpla însă că uneori nu aveam nici eu, deși eram judecător la București la Ocolul VI. Atunci făceam un madrigal prietenului *Eugen Lovinescu*, critic distins și scriitor de esența cea mai aleasă, care locuia peste drum de odaia mea la un hotel în Calea Victoriei vis-a-vis de Ateneu. Conu *Eugen*, răzeș chibzuit, avea tot'dauna 4-5 sute de lei asupra lui, și nu ezita să-și ajute confracții mai pauperi. El nu mă refuza nici odată fie că-i ceream pentru *Gârleanu* sau pentru mine. E drept că-i restituieam foarte punctual și fără dobândă. Solicitățile rimate i-le treceam pe sub ușa odăii, că putea să aibă la dânsul vre-o secretară sau vre-o rudă dela *Fălticeni*. Pe când *Emil Gârleanu* era director al Teatrului Național din Craiova ne-a organizat cu multă însuflețire o mare șezătoare literară și cum era obiceiul ca pe mine să mă lase cel din urmă pe program, pe la ora 12 noaptea când mă pregăteam să ies pe scenă, publicul părănd obosit, directorul teatrului mă ja d'o parte, mă ducea la cortină și-mi arată în primele fotolii un domn necunoscut. — Cincinat îl vezi p'ala care stă lângă cucoana frumoasă, cu ochi mari, verzi? — Il văd! Ce e cu el? — E *Făgețel*. — Eu nu înțeleg, și dacă e *Făgețel*? — Cum, isbucnește el, nu ți-aduci aminte cum te-a criticat în revista *Drum Drept* după ce-i trimesese și un frumos volum de poezii legat și cu dedicație, pe care ți-l ceruse el stăruitor? Tu te văd că nici nu-ți mai aduci aminte. Pe mine însă mă supără zilnic și vrea să-mi ia, mi se pare, chiar locul de director.

Te rog, dragă Cincinat, dacă ai prilej fă-i și omului ăștia o epigramă, cel puțin ca să mă răzbuni pe mine. I-am răspuns: Pentru tine, poate. Îi fac.

Pentru mine, nu. Avea tot dreptul să laude volumul sau să-l critice din momentul ce i l-am trimes". Și am pătruns pe scenă în sala caldă cu lume elegantă, multă și obosită. Trebuia, în această ambianță să viu cu ceva mai viu și polemici. Am recitat două scurte poezii lirice, câteva epigrame inedite și pe când mă sileam să creez o atmosferă de prestigiu și de interes celor povestite, domnul din stal se agita nervos și căuta să mă întrerupă ca să mă încurc, cu atât mai lesne cu cât intram totdeauna fără foi, increzându-mă numai în memoria mea. Gârleanu îmi făcea semne disperate din loja direcției, având aerul că spune: nu uita pe Făgețel. Atunci îmi veni o idee ingenioasă de epigramă și amintind incidentul cu volumul cerut și aspru criticat în urmă de solicitant. Atunci deodată cineva se ridică în picioare în stal și zise: „E adevărat; omul cu volumul sunt eu. Am declarat atunci și repet că o parte a volumului era bun iar restul prost". Orgoliul meu a reacționat imediat în contra acestei ieșiri puțin obișnuite și provinciale și am răspuns foarte ironic și stăpânit: N'am onoare să cunosc pe domnul care face în stal monoloage à la Hamlet, dar mi-a venit la ureche cuvântul: Prost. E probabil cartea sa de vizită! Publicul întreg a izbucnit în aplauze șgometoase și semnificative. Atunci am trecut la ofensivă și-am cerut voia să citesc ce mi-a înmănat pompierul de serviciu. Și scoțând din buzunar o hârtiuță nescrisă am improvizat, spre marea bucurie a lui Gârleanu, aceste 4 versuri:

Când văd lătrând vre-un căfel
După un tren accelerat
Eu mă gândesc la Făgețel.
Când critică pe Cincinat.

Un ropot de aplauze, care au durat lung și s'au repetat, a fost pedeapsa indiscreției provocatoare. Dar victima nu s'a liniștit. Deodată se scoală din nou și ia cuvântul: — „Recunosc și eu împreună cu toată „sala că epigrama aceasta a fost desăvârșită. Socotesc „însă gestul d-tale puțin cavaleresc ca să te căsnești „la București doi-trei ani preparând'o și să vii cu ea „să mă distrugi în orașul meu natal când mă găsec „în mijlocul familiei! Te desfid, domnule, să mai faci „una imediat și de calibrul acesteia!”

Lumea începuse să murmure interesată și oscilând între mirare, revoltă și curiozitate. Promisem pe scenă desfiderea violentă, care mă mișcase. Mă gândeam dacă am dreptul să fac pe un om să sufere numai de dragul sălbatec al succesului. Dar lumea crudă reîncepuse să aplaude și aștepta cu nerăbdare riposta. Toate acestea s'au petrecut într'o clipă și privindu-mi adversarul, care era așa de mic că abia trecea de speteaza scaunului, am formulat în mod instinctiv acest răspuns:

Când ești la minte puțințel
Ca și la trup! o Făgețel!
E un curaj de admirat
Să te măsoari cu Cincinat!

Nu vreau să mai evoc aclamațiile nebune ale sălii. Mai târziu m'am împăcat cu amicul Făgețel care a devenit un scriitor de merit și conduce în Craiova de mult marea editură „Ramuri” și de curând o excelentă revistă literară cu același nume.

Am publicat și eu la fostul meu antagonist volumul de epigrame așa de artistic tipărit și aproape epuizat.

* * *

Nu mult după înființarea societății scriitorilor s'a început seria faimoaselor șezători literare din toată Țara, din Ardeal, dela teatrul Comedia din Capitală și dela palatul regal. Marea poetă Regina Carmen Sylva îngăduise ca scriitori să se întrunească sub înalta sa ocrotire, odată pe lună la Curtea Regală pentru ca ei și opera să fie cunoscute în sferile de sus ale societății, ce se delectau până atunci mai mult cu literatura franceză. Cu sigura sa intuiție asupra naționalismului sănătos și pilduitor marea Regină obligase pe toate doamnele din înalta societate nu numai să nu vorbească decât românește dar să poarte chiar în toate seratele dela Curte numai pitoreștile costume naționale.

Imi amintesc că la una din șezătorile dela palat, care se ținea în biblioteca regală, sub presidenția poetei Regine și în prezența aproape a întregii familii regale, a multor doamne din elită și a câtorva miniștri, *Barbu Delavrancea*, mare orator, scriitor, dramaturg și ministru de lucrări publice, pe când *Al. Davila* citea o nuvelă, de semne de impaciență și șoptea cu enervare lui *Const. Arion* simpaticul ministru al Instrucției, că subiectul e bizar și hazardat. Toți îi făceau semne să tacă dar *Trubadurul impetuos* ca un leu rănit, își agita brațele nervoase și lungi înfiorându-și, cu o mișcare obișnuită a capului și într'o protestare continuă coama roșcată a părului său des, buclat și leonin. Leneș și elegant, aristocratul *Costică Arion* se apleacă și-i îngână discret: Fii liniștit *Barbule* și ascultă traducerea unei frumoase nuvele a Reginei....

Delavrancea s'a calmat ca prin farmec și a aplaudat de câteva ori în mod șgometos, strigând lui *Davila*: Mai tare *Alexandre* că nu s'aude!

Regina *Elisabeta* cu finețea sa îngăduitoare a spus cititorului zâmbind: ai citit cam încet prima parte; *Domnul Delavrancea* n'a auzit bine decât sfârșitul.

Apoi, după ce scriitori cei mai de seamă ai timpului: *Goga*, *Sadoveanu*, *Gârleanu*, *Cazaban*, *A. de Herz* etc., au citit poezii, schițe și nuvele, *M. S.* a binevoit să mă roage a recita „*Serenada*” pe care o mai spusese de atâtea ori și la *Peleş* și la revelionul regal depe digul din *Constanța* și la palatul din *București*, că mulți diplomați streini și *Principesele Elisabeth* și *Marioara* o învățaseră pe din afară.

Când a ars în *București* magazinul *Luvru* din *Calea Victoriei* colț cu strada *Sărindar*, s'a distrus și apartamentul poetului *Demetru Anghel* situat în etajul de sus și unde își păstra manuscrisele, mobilele și amintirile familiei, bronzuri, icoane, gravuri și tablouri. Poetul nu rămăsese decât cu hainele după el. L'am invitat la *Constanța*, unde eram magistrat, ca să-l mai mângâi și profitând de prezența *Maiestăței Sale Regina Elisabetha* am rugat-o să dea înaltul său patronaj unei șezători alcătuite în folosul exclusiv al poetului devastat de incendiu. Cu generozitatea sa proverbială *Regina* a primit. Eu am invitat câțiva scriitori prieteni și admiratori ai poetului să ne dea concursul.

Șezătoarea a avut loc în sala de teatru a noului *Casinou*. Din loja regală *M. S.* prezida surăzătoare, sub podoaba de argint a părului său alb. Eu apăream

pe scenă ca un maestru de ceremonii și anunțam pe scriitorul ce venea la rând. Regina îmi recomandase să fac, în câteva cuvinte și o scurtă caracterizare a scriitorului și a operii sale. Al. Davila, în turneu cu trupa teatrului național, a insistat să dea și el concursul, dar m'a rugat să nu-l mai prezint publicului, fiind destul de cunoscut. Se temea probabil de o prezentare ironică. I-am răspuns că e ordinul Maiestății Sale, pe care trebuie să-l execut. Pe atunci, câteva reviste, discutau cu aprindere chestiunea lui *Vlaicu-Vodă*, și unele mergeau cu răutatea până a contesta lui Davila însăși paternitatea acestei piese admirabile. Eu care văzusem pe Alecu Davila la Dumbrăveni Prințului Leon Ghika, lucrând cu înfrigurare și cu multă casnă la opera lui, fiindcă Davila ca și Carageale scria îngrozitor de greu, am hotărât pe Locusteanu dela „Flacăra” să înceteze campania calomnioasă și i-am adus atâtea dovezi de certitudinea acestei paternități, că Locusteanu s'a convins și a convins și pe alții. De altfel criticul Mihail Dragomirescu deși laudase piesa lui Davila era nemulțumit de actul al 5-lea și cerea complectă lui remaniere. Davila apreciind temeinicia criticii a schimbat la ediția a doua întreg actul tocmai după indicațiile criticului. Ce altă dovadă mai trebuia pentru spulberarea insinuărilor?

Sezătoarea a fost foarte reușită ca parte morală mai cu seamă. Lăsasem să intre în mod gratuit prea multă lume ca sala să nu pară prea goală. În bună-tatea ei îngerească Regina a înțeles și a chemat pe prefectul poliției, regretatul P. Pallade: — D-le prefect cum au mers încasările? ai vre-o cunoștință!

— „Maiestate se refuză lumea la intrare, toate biletele fiind vândute!”. Buna Regină care cunoștea sinceritatea autorităților m'a chemat în loje și mi-a spus: nu știu ce s'o fi încasat. Văd în sală mulți militari și tineri intrați probabil cu invitații....., te rog primește plicul acesta, în care secretarul comandamentelor mele d. D'Allorso a pus prețul lojei regale. În micuțul plic cu o coroană gravată erau cinci bilete noi de 100 de lei. Regina a mai adăugat: alături mica mea contribuție la casa cu suma încasată, ca să nu jignim susceptibilitatea poetului. Câtă mărinimie și câtă delicateță în adevăr princiară.

Cinci sute de lei pe atunci era mai mult decât 20.000 din vremea de azi și suma era cu atât mai mare cu cât d. D'Allorso îmi spusese că zilnicele liberalități ale Reginei l-au golit de mult caseta Sa particulară!

După ce *Anghel* citi cu glas învăluit de emoție, mai multe poeme din volumul său *In grădină* și o poemă în proză, plină de acea sensibilitate subtilă și de o cadență armonioasă și gravă care turbura pe cei

mai nepăsători, fu ovaționat de public și de M. S. care-l invită în loja regală și-l pofti la un ceai. Mă rugă să transmit invitația și celorlalți colegi cari prin talentul și reputația lor contribuiseră la succes. Anghel, avusese nu de multă vreme, un conflict de caracter intim cu poetul așa de iubit *Șt. O. Iosif* și la un moment dat, pe când următor sugestiei regale, citea două poeme inedite ale sale, Davila intervine și propune Reginei să-i îngăduie a ceti el ceva foarte reușit în acest gen de *Șt. O. Iosif*. Era cel puțin o lipsă de tact, în această zi de sărbătoare a lui Anghel să i-se opue — mai cu seamă după incidentul dintre ei — talentul și opera, oricât de bună, a fostului său prieten și colaborator. Văzând jocul primejdios al lui Davila și figura izolată a bietului Anghel mă apropii de M. S. și o rog stăruitor să recomande lui Alex. Davila care nu e numai regisor neîntrecut, artist dramatic desăvârșit și eminent dramaturg, dar și un poet original, să nu citească din *Iosif*. E de notat că în acest elogiu nu spuneam decât rigurosul adevăr. Davila, om de curte, a cedat insistenței regale și a început să reciteze cu voce calmă, limpede și sonoră sonetul cerut de mine prin intervenția augustă. Sonetul era lapidar, avea însă defectul să înceapă cu un ves, care se putea preta la glume:

„Talași de aramă ți-e coama adâncă...”

Anghel era posomorât și eu furios pe Alecu Davila care încercase să-mi plătească polița dela Căminu când nu fusese mulțumit, poate, de prezentarea ce i-o făcusem. Eu așteptam prilejul să-l înțep puțin, știindu l prea spiritual ca să se supere. Carmen Sylva mi-a dat, fără să vrea, prilejul. M. S. neînțelegând bine subiectul îl întrebă: „Cui ai închinat d-ta acest sonet?” Da Maiestate, adaug eu, chestiunea e foarte delicată și controversată. Nu poate fi în orice caz vorba de o femeie, întrucât coamele sunt în genere podoabe „cavaline”. Alecu Davila se roșise și întreabă, mi se pare, pe Gârleanu sau pe A. de Herz: Nici d-ta n'ai înțeles? Răspunsul a fost în doi peri. Mi se pare că e vorba de o femeie simbolică. Cineva dintr'un colț a complectat: Un fel de Ana Csillag, femeia bărbaoasă. Alecu Davila care căutase singur cearta cu lumânarea, furios, s'a scuzat că are o repetiție urgentă și a plecat, aruncându-ne priviri pline de amenințări. Regina ne-a certat făcându-ne răutăcioși și Anghel înseninat de solidaritatea noastră manifestată așa de vehement cu înfrângerea chiar a protocolului a reîncept să citească poema întreruptă de brusca eșire a lui Alecu Davila.

CINCINAT PAVELESCU

SERENADĂ

Ca să-ți cânt dintr'o chitară
Sub fereastră ți-am venit.

Era vară!

Liliacul înflorit
Și cu rozele semețe
Risipeau printre alei
Un fior de tinerețe.
Iar în părul tău cel blond
Caldul soare vayabond
Raza vrând să-și poleiască,
S'a încurcat în adevăr,
Și 'nzadar vrea să ghicească
În al buclilor tesaur,
Care-i raza lui de aur
Care-i firul tău de păr!

Viu și astăzi, din chitară
Să-ți mai cânt ca astă vară

Serenade,

Însă vai, găsesc în poartă

Frunza moartă!

Toamna cade!

Ploaia cerne; ceața deasă
Tristă umedă se lasă
Pe cărare e noroi,
Și sub zarea cenușie
Toamna rochia și-o sfâșie 'n pomii goi!
Sub balcon când se ridică
Glasul meu pătruns de frică
Dela geamul tău, iubită,
Pică-o floare veștejită.
Atunci inima-mi se frânge
Și-un ecou departe plânge!

Și'n zadar mă lupt în vânt
Să dau coardelor cuvânt,
Din chitara mea măhnită
Nota sboară, rătăcește
Și de geamuri se isbește
Ca o pasăre rănită!

Cum neaua 'ncepe să s'aștearnă
Mi-e frig în suflet, nu știu ce-am,
Zadarnic te mai caut la geam

Azi e iarnă!

S'a 'ntunecat a toamnei ceață
Pe strune mânilor-mi înghiață
N'o să mă vezi de azi 'nainte
Cu flori în păr și în cuvinte.
Căci, vai balconul ție 'nflorit
Cu reci podoabe de zăpadă,
Și 'n noaptea care stă să cadă
Tu ai uitat că m'ai iubit
Și neaua 'ncepe să s'aștearnă
Întâi mai rar, și-apoi mereu
Ca pe balcon, și'n părul meu...
Plângi, sutlete!... E iarnă!

CINCINAT PAVELESCU

O ultimă oră cu Cincinat

Il vedeam deseori pe Cincinat. Nu era săptămână, în care să nu fi trecut pela Curtea de Apărare, spre a schimba câteva vorbe, sau pela el acasă, în str. Neagră, 26. Mă duceam singur sau în tovărășia prietenului Ioan Foncșăneanu. În deosebi mă duceam să-l văd la el acasă. Acolo puteam sta de vorbă în liniște. Era o plăcere să-l auzi povestind acasă, la masa de lucru, în apartamentul lui așa de artistic mobilat, căruia tablourile, icoana veche din perete, covoarele și cărțile îi dădeau un aer așa de ales.

Pentru ultima dată, l-am văzut Luni, 26 Noiembrie, cu patru zile înainte de moarte.

Era seara. Urcând scara de piatră dela intrare, lumina slabă dela etaj mă îndreptă că Cincinat era acasă. Am intrat în coridorul îngust și rece, care dădea în prima cameră și am bătut la ușă.

— „Intră“, se auzi vocea d-soarei Smaranda Andricu. Văzându-mă intrând, Cincinat, vădit indispus de o gripă recentă, — tușea de credeai că-și rupe plămâni — m'a întâmpinat cu răceală.

— Ce vrei să-mi spui, domnule Teodorescu?

— Dragă maestre, nimic deosebit, răspunsei, eu. Ca de obicei, am venit să te văd. Am venit să ne înțelegem, să vedem ce este de făcut cu numărul curent al revistei, fiindcă se întârzie prea mult, iar vremea trece.

— Da, adevărat, vremea trece și Foncșăneanu par'că s'a dat afund. Am auzit că-l mută iar. Te pomenești c'o fi și plecat.... și articolul meu este la el. De ce nu l-o fi dat la tipar?

Conversația s'a abătut apoi asupra evenimentelor mai importante ale zilei. Cincinat ținuse de curând la Radio, cu mare succes, o conferință asupra d-lui Titulescu. Frământase în minte câteva zile de-a rândul ideea acestei conferințe. La început voia să vorbească despre d-l Titulescu și poetul Teodor Stoescu în acelaș timp și să-și întituleze conferința: „Doi mari craioveni“. Mai târziu însă s'a răzgândit. — „E prea mare distanța dela Teodor Stoescu, poet de o modestă valoare literară, până la marele bărbat de stat, Niculae Titulescu. Nu-i pot pune alături în aceeași conferință numai pentru singurul motiv că amândoi sunt craioveni“. Și a renunțat la idee.

Conferința la Radio a făcut o impresie deosebită. Pe lângă dările de seamă, pline de elogii, ale ziarelor, Cincinat primea zilnic scrisori de laudă și de mulțumire. Avea pe masă câteva dintre ele, între care una a d-lui Lahovary, fostul ministru al României la Paris. Mi-a dat-o s'o citesc: cuvinte de măgulitoare apreciere asupra bogăției de detalii a conferinței cu privire la viața d-lui Titulescu și invitația de a le co-

munica unui ziarist al lui „Le Temps“, care dorea să le publice în presa franceză. Maestrul Cincinat era fericit.

Dela evenimentele zilei, conversația s'a îndreptat spre literatură. Pe masă, sub lumina vie a lămpii cu abat-jour verde, stăteau îngrămădite cărți și reviste. Cincinat își aruncă ochii asupra lor. Luă la întâmplare una, o răsfoi puțin și o lăsă. Puse mâna pe alta, voluminoasă și frumos tipărită: era numărul din Noiembrie al revistei Fundațiilor Regale. O deschise, citi din „Poeme“-le lui Tudor Arghezi. Era vorba, în bucata a doua, despre sudoare. Citi următorul fragment:

„Când se va cunoaște sudoarea, cum se cunoaște „sângele, în misterioasa subtilă colaborare a glandelor „abia descoperite, poate că terapeutica și psihologia „vor avea la îndemână un criteriu nou de adâncit și „parcurs. Sudoarea frunții, pe care n'au găsit-o cei „dintâi cărturarii, e o sudoare. Sudoarea palmelor e „altă sudoare. Fiecare organ cu sudoarea lui. Dar „fiecare sudoare cu mirosul ei. O anumită sudoare, „extrasă din rufăria unei dansatoare“....

— „Trebue să recunoști, amice Teodorescu, imi zise Cincinat, ridicându-și ochii spre mine, că este prea multă sudoare în pasagiul ăsta, pentru a fi literatură, chiar atunci când este scris de un om de mare talent, ca Tudor Arghezi. Sudoarea.... să mă ierte Arghezi, este disgrațioasă chiar și atunci când este extrasă din rufăria unei dansatoare. O! dar fragmentul ăsta este floare la ureche pe lângă.... „păduchii“ din „Curtea cu găini“. Stai și ascultă“. Zicând acestea, Cincinat întinse mâna și luă numărul din Septembrie al aceleiași reviste. Trecu peste primele patru pagini și se opri la „Decepții“:

„Axinte, păduchele este un principiu al naturii, unul din șaptele-i mistere și legi. Creația n'a putut avea în vedere decât păduchi. Restul.... c'est de la blague. Regele naturii e un păduche, care suge pământul și care se scarpină de păduchii lui, scărpină și ei de alți păduchi. Orice păduche are un păduche. Crezi tu că nu-i și găina un păduche? Și creierul meu nu-i tot un păduche evoluat?....

„Black se râcăe toată ziua, adâncit în problema puricilor, a căpușii și a râiei. Din 24 de ore, câinii se scarpină 20, cu piciorul dindărât și cu dinții și unde nu ajung acolo se instalează păduchele fix. Scapă ori nu găina de păduchele din coteț, dar nu-și poate distruge păduchele din creastă. Ea se fugărește de mentă pe sine, închipuindu-și....”

Cincinat lăsă cartea din mână, desgustat: — „ce scârboșenie! Asta se chiamă literatură modernă, poezie; iar noi, cei din trecut, cari am cântat florile și

lumina și culorile, noi suntem niște învechiți, niște perimați! Poftim literatură, să vorbești în cinci pagini despre păduchii mari ca bobul de linte, păduchii mici și.... păduchi invizibili.... și această mizerie, de care îți vine să verși, să o semneze un Tudor Arghezi. Să mă ierte Arghezi..... prea ne crede cretini!

După aceea Cincinat își aruncă ochii peste revista „Pagini Literare”, numărul din Noembrie-Deceembrie, al cărei titlu mare, albastru deschis, contrasta frumos cu icoana pe fond negru a Fecioarei Maria cu copilul Isus în brațe. O deschise și ceti, strâmbând din nas, cele două poezii: „Căutarea fratelui său” și „Căutarea sorii sale” ale Ivonnei Rossignon. Nu găsea destul de clară imaginea: „soră cu mâna de reavăn” din poezia a doua, și nici ideea fundamentală. Răsfoind mai departe revista, a dat peste poezia prietenului Focșăneanu, „Sărutul ierbii”, pe care a citit-o din ochi, apoi s'a oprit la poeziile „Râsul zeilor” și „Ospățul meu” ale lui C. S. Anderco. Pe prima poezie a găsit-o acceptabilă. A doua însă l-a nedumirît:

„A fost de dincolo de încercare
Viața răvășită 'n jocuri mute,
Cu mâna gândului i-am căutat în cute
Și-am prins pe degete polenul clipei rare.

Crezând în stele ogindite 'n minte
Convoi desprins de ncățușarea serii.

Ce fel de mână este aceea a gândului? ce fel de cute? Ce este cu convoiul? ce e cu stelele? Iată întrebările pe cari și le punea Cincinat, neisbutind să descifreze sensul poeziei. — „Aș vrea, mon cher, să găsesc o imagine, care să-mi placă și care să văd că se leagă de altă imagine și-mi zugrăvește un tablou, îmi dă un înțeles, dar nimic; doar vorbe goale, prinse

în corsetul ritmului, și potrivite ca să rimeze. Asta este poezia modernă!” termină Cincinat indispus.

* * *

Trecuse timpul pe nesimțite. Se făcuse aproape 8. M'am ridicat de pe scaun: — Maestre, mă duc; este târziu. — „Mai stai” îmi făcu el semn cu mâna și se porni pe o tuse înecăcioasă, de nu putea vorbi.

— Vezi, tusea asta mizerabilă îmi sdruncină tot pieptul: și mă slăbește.

Apoi trecu în camera cealaltă, de unde se întoarse cu o biblie mare în mână, splendid legată.

— O cunoști?

— Da, maestre; mi-ai arătat-o săptămâna trecută, când eram cu Focșăneanu. Păcat că e în rusește.

N'are aface. Este o operă de artă, cum nu se găsește o a doua în Țara Românească. Ai văzut ce chenare? ce legătură? ce hârtie albă-mat, par'că ar fi de Japonia? Pentru frumusețea ei am luat-o. Așa sunt eu, pe cărți și pe flori îmi dau banii!

M'am ridicat să plec.

— Ce facem, maestre, cu revista?

— Ce să facem, moncher? Mai du-te pela Focșăneanu. Vezi, poate că n'o fi plecat. Spune-i să mai vie pe-aici, să-mi aducă manuscrisul.

Am ieșit în stradă. Acolo, după o clipă de gândire, am pornit spre casa lui Ioan Focșăneanu. Într'un sfert de oră am ajuns la linia ferată, pe care am escaladat-o ca de obicei și am luat-o pe strada lui. Aveam o presimțire tristă; un fel de senzație de părăsire. Ajuns în dreptul casei, în unghiul acela de răscruce a străzii Munteniei cu alte două străzi, am găsit-o pustie, cufundată în întuneric.

M'am întors îngândurat; „Brașovul Literar” agoniza.

PETRU I. TEODORESCU

AMINTIRI

Legat de Cincinat, dela începutul sosirii lui în Brașov, printr'o strânsă prietenie, mi-a fost dat ca, intrând în intimitatea lui, să-i pot cunoaște de aproape sufletul. Cincinat era totdeauna de partea desmoștenișilor soartei fie că erau reclamații, fie că erau inculpați în procese: o rugăminte, un plâns, o stare mizeră în îmbrăcăminte sau înfățișare erau elementele, care influențau favorabil rechizitoriul poetului, pe care societatea în tragicul vieții îl însărcinase cu acuzarea publică. Imi reamintesc o scenă când o biată nenorocită fusese pedepsită de Tribunal la 3 luni închisoare corecțională pentru furt. La interogatoriu, pe care în calitate de Președinte al completului de judecată i-l luasem, femeia izbucni în plâns. Atunci Cincinat, care ocupa fotoliul Ministerului public, fără să mai aștepte a-i da cuvântul izbucni: „Onorată Curte, inculpata poate fi vinovată, dar priviți-o cum plânge. Vă rog să o achitați”.

Altă dată pe când Curtea delibera într-un apel al unui mic funcționar, care comisesse un falș în acte publice și după ce Procurorul pusese concluziuni de condamnare, când Curtea reintrase în ședințe și eram gata a pronunța decizia Curții, Cincinat, care rămânând în ședință între timp se întreținuse

cu avocații și cu inculpatul, înconjurat de soție și doi copii, se ridică de pe fotoliul lui și cerând cuvântul îl auzim: „Onorată Curte, d-nii avocați m'au convins că inculpatul nu e vinovat. Are soție și 2 copii mici în mizerie. Imi revoc rechizitoriul. Cer achitarea”.

Evident, Curtea, din dosar rezultând completă vinovăție a inculpatului, i-a aplicat pedeapsă de 5 luni reclusiune.

La terminarea ședinței, pe când ne desbrăcam de robe, Cincinat intră după noi în Camera de Consiliu și adresându-se către mine îmi spune: „Panule, ai judecat astăzi fără milă, ca un câine”. Văzându-l atât de indurerat, nu i-am luat în nume de rău apostrofa și cu dosarul în mână m'am silit să-l conving că nu se putea face altfel, legea nepermițând judecătorului de scaun, asemeni juraților, să judece după sentimente.

Și câte alte nenumărate scene, care dovedeau că Cincinat căzuse în parchetul Curtei din lumea visului și poeziei, îndeplinind cu o incomparabilă delicatețe un oficiu nepotrivit cu firea și sufletul lui milostiv.

TITUS D. PANU.

Consilier la Curtea de Apel din Brașov.

Cunoștința mea

cu Cincinat Pavelescu

Mă emoționez ori-de-câte-ori mă gândesc la Cincinat Pavelescu. Mai pe urmă îl văzui în 8 Iulie 1934 la Brașov. Eram pe peronul gării, când lumea făcea primirea solemnă a Mareșalului Averescu, sosit pentru memorabila întrunire a partidului popo-
rului, ce se ținea în aceea zi.

În dimineața clară a zilei de vară era ceva sărbătoresc în toată firea, Domni în ținută, doamne cu buchete de flori, tineri îmbujorați așteptau să vadă pe gloriosul Mareșal, al cărui vagon salon era în față, tras la peron. Veniau frunziși, cari urcau treptele vagonului, intrau și râdeau. Deodată apare figura de grand-seigneur a lui Cincinat, cu părul lui pudrat de argintul bătrâneții. Cu flori în mână intră și saluta pe viteazul Mareșal. Nu știu, dacă nu i-a spus o salutare în versuri delicate, că nu l-am mai văzut ca să-l întreb, ce a vorbit cu Mareșalul. Ca magistrat, el nu putea lua parte la manifestația poli-
tică, ce s'a desfășurat, largă și strălucită, pe străzile Brașovului. Dar cu suflet mare de Român, se vede, nu s'a putut stăpâni să nu meargă spre a întâmpina și saluta pe marele, consilier al Tronului și părinte al Patriei.

Curând după aceea, când cădeau frunzele copacilor, se stinse și luminarea vieții lui la un suflu de ghiață al morții.

Când am auzit prima veste, am căzut pe gânduri melancolice. Imi reaminteam întâia mea cunoștință, ce i-am făcut-o la 1912.

Din nume și renume îl cunoșteam și admiram de mult. Păstrez volumul lui de epigrame și păstrez o pagină, rară dovadă de promptitudinea lui spirituală fără păreche. Asta datează din 1908, când la o expoziție de caricaturi a lui Iser, a făcut 17 epigrame la cele 17 figuri caricaturate ale scriitorilor contemporani și toată producția asta en masse în timp de 17 minute. Va să zică: epigrame „à la minute“.

Drept mostră reimprespățez aici câteva. Una lui însuși, care sună astfel:

Cincinat, poet ce lauri
Ai cules adesea-ori,
Cu portretul ăsta sincer
Va fi greu să mai te însori.

Cealaltă scriitorului de atunci, care azi e prim-ministrul României, d. Gh. Tătărescu:

Isere, mai lasă gluma,
Ori ești rău, ori ești năuc...
Ce ai făcut din Tătărescu?
Un tătar, sau un calmuc?..

Peste toate, ca o pupază pe colac, a mai adaus și o „Impresie generală“ astfel:

Mai toți avem un aer cușer,
Sau purim, și atât de mizer;
Deși n'avem perciuni, s'ar crede,
Că suntem rudele lui Iser

În 1912 stăteam sub amenințarea noiei eparhii maghiare, și maghiarizatoare, de Hajdudorogh. Un fel de haiducie vlădicească a maghiarizării cu orice preț. Nu mă prea mulțumia felul, cum auziam că se luptă împotriva ei. Credeam că dela București s'ar putea interveni mai cu efect la Roma, pentru a înlătura această lovitură ce mi-se pregătia, cu mare astuție și farizeism, dela Budapesta. M'am pornit deci la București, să alarmez pe câțiva oameni de seamă asupra primejdiei. Aflai însă că e prea târziu. Dimineața, la Capșa, luând cafeaua, cetii în Universal telegrama dela Roma, că a apărut bula de întemeiere: „Christi fideles Graeci“... Rămăsei uluit. Am făcut atâtea drum, cu atâtea riscuri, cu totul în deșert. Nici nu-mi venia să mai cercetez persoanele avute în vedere. Imi era și silă și rușine, Imi făceam imputări, de ce nu am venit mai demult.

Mă hotărîi să plec numaidecât înspre casă. Dăduseră căldurile; era, mi se pare prin Iunie. În tot cazul pe mine mă luau călduri. Am plecat. Pe drum m'am răsgândit; tot n'are rost să mă întorc așa. Mă hotărîi să întrerup călătoria la Sinaia. Cel puțin să mi fac o răsbunare sufletească. Cunoșteam Sinaia. Mă încântau priveliștile înălțătoare, spre „Vârful cu dor“, spre Omul. Mă alina șopotul legendarului Peleş. Apoi revederea castelului regal, eventual vederea maestosului Rege Carol, de care se animau atâtea nădejdi ale noastre, și câte alte posibilități îmi întrămau în câțva speranțele destrămate.

Seara mă coborîi în sala restaurantului în care luasem cuartir. Îl cunoșteam din 1900, când mai locuisem acolo cu unii prieteni din Blaj, cu care împreună fusesem de 10 Maiu la București și la întoarcere ne oprirăm la Sinaia. Dinasticismul innăscut nouă Ardelenilor, ne îndemna mai mult spre Sinaia, decât spre București. Pare că era un presimț, nu numai o dorință subconștientă.

În sala restaurantului, oricât de lungă și de largă, nu era nime, decât personalul de serviciu. Mă simțiam tot mai solitar și mai părăsit. Luai cina automatic, fără nicio plăcere. Gândurile grele mă abăteau, de stau să mă doboare.

Într'un târziu apare o figură de om, care se

așează tocmai în colțul opus al sălii. Atitudinea lui mi-a atras atenția și mi-a ațâțat curiozitatea.

— Cine-i domnul din colțul celălalt? — întreb chelnerul.

— Domnul Cincinat...

— Care Cincinat...? Pavelescu?

— Da... Cincinat Pavelescu.

— Păi, cum? Nu stă la București?

— Stă aici, e judecător...

Am rămas plăcut surprins. Adică poetul e și magistrat și stă permanent la Sinaia... Bine și-a ales locul de magistrat domnul poet... îmi ziceam eu.

Li trimit imediat o cartă de vizită și-l întreb, dacă nu așteaptă vr'o societate...?

El veni zâmbitor la mine, stătu la masa mea, parcă ne-am fi cunoscut din copilărie și cu spiritul lui vioiu și dulce, îmi alungă toată grijile și-mi făcu cea mai plăcută seară.

Până târziu am petrecut, lângă un păhar cu vin, într'o conversație din cele mai frățești.

Mă cunoștea și el — cum mi-a declarat dela început — din „Răvașul“, revista mea dela Cluj, în care reproduceam uneori poezii de ale lui.

În cursul serii mi-a citat multe epigrame inedite, din care mai rețin două, privitoare la Emil Isac, „poet“ din Cluj, de care m'a întrebat îndată, ca despre un scriitor local.

Acest concetățean, care în Cluj căuta să apară drept poet ungu, publicând mai mult în ziare ungu-rești, avea o mică piesă într'un act: „Maica tânără“, cu care s'a și prezentat odată pe scena teatrului din

București. Ca omul, autorul se ținea fudul de această operă a sa, dar măestrul îl luă cu binișorul în sfârșul epigramei:

O epigramă lui Isac

E lucru prea ușor să-i fac;

Dar greutatea e s'o spui,

Căci i-aș vorbi de — „Maica“ lui..

Era curând după moartea măestrului Caragiale. Isac al nostru, ca să scape de cicălele „colegilor“ săi din București, se lauda... „Așteptați numai, că măestrul Caragiale Vă va arăta vouă cine sunt eu. Mi-a promis, că va scrie un articol de apreciere asupra operei mele...“

Dar — fatal — nu și-a putut împlini promisiunea în viață. Cincinat, la cea dintâi ocazie, i-a dedicat lui Isac o nouă apreciere:

Oricât momentul este tragic,

Cu neputință mi-e să tac.

— Ai preferat să mori, Maestre,

Decât să lauzi pe — Isac.

După unirea națională am avut plăcerea să-I avem pe Cincinat vr'un an în Cluj, ca înalt magistrat. Avea aci mulți prieteni, între cari și regretatul luptător Amos Frâncu. Măestrul a scris duiioase cuvinte comemorative în „Brașovul Literar“, la moartea lui Frâncu. După un an — l-a urmat pe calea veșniciei.

Închin aceste rânduri prinos memoriei și prieteniei lor.

Cluj, 12 Ianuarie 1935.

Dr. ILIE DĂIANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

POEMĂ

*Unde sunt cântecele ieșite din pieptul păsărilor,
în această vară? Unde?*

*S'au risipit în Nimicul străveziu, neculese și
neauzite de nimeni?*

*Ori le-a furat Liniștea, brodându-și cu firele
lor de mătase toate sufletele bolnave, încredințate
ei spre mângăire?*

*O, nu! Cântecele păsărilor din această vară,
nu s'au pierdut în largul Necuprinsului, negustate
de nimeni, nici n'au fost răpite de plesele șirete ale
Tăcerii:*

*Ele plutesc acum deasupra izvoarelor de cleștar
ale Făgăduinței alături de încercările stângace ale
Omenirii. . .*

OCTAVIAN ȘIREAGU

CINCINAT INEDIT

Un destin dureros, împotriva acria noi, prietenii ultimilor ani ai lui Cincinat, am luptat din răsuferință spre a-l înlătura, a făcut ca opera poetică a veșnic-tânărului cântăreț să nu fie adunată la un loc. Opera aceasta, considerabilă sub îndoielul raport: al valorii întrinsece — oricât de aspri ar fi cu Cincinat anii critici, acum după moarte! — precum și al numărului mare de poezii, presărate prin reviste și pe albume de femei frumoase, își așteaptă culegătorul harnic și editorul mărinimos. Cincinat a scris și a risipit. Niciodată n'a fost preocupat de gândul de a-și strânge în volum poeziile. Dar acum când glasul „greerului“ s'a stins, e rândul furnicilor. Se va găsi oare acel culegător? Se va găsi un al doilea Dariano, care să i le editeze? Cincinat se gândea adeseori la Fundațiile Regale. Aștepta o ocazie potrivită spre a vorbi M. S. Regelui; din nefericire, această ocazie nu i s'a prezentat.

Oricum însă, fie că Fundațiile Regale și-ar lua asupra lor sarcina tipăririi în volum a poeziilor lui Cincinat, fie că o altă instituție culturală sau un alt Mecenas ar avea această fericită inspirație, va fi un dar ales, ce se va face literaturii române.

În rândurile de mai jos publicăm o infimă parte din poeziile inedite ale trubadurului: sunt epigrame, dedicații și madrigale, pe cari ni le-a pus la îndemână cu multă bunăvoință Dna Elena Dr. Câmpeanu din Brașov.

* * *

În jarna anului 1931, Cincinat, mergând pe stradă cu Dl G. Aronescu, procurorul general al Curții de Apel, alunecase din nebăgare se seamă și își frânse un picior. Dna Elena Dr. Câmpeanu, soția lui docent L. Câmpeanu, ca să-l amuze și în același timp ca să stimuleze spiritul lui scânteietor, îl bombardă, sub cel mai strict anonim, cu epigrame, dintre care unele cât se poate de reușite. Un exemplu:

Epigramele, talentul și spiritul-ți drăcesc,
Ți-au făcut renume'n viață și cu toții te'ndrăgesc.
Eu ți-aș da puteri de... Papă
Și femei chiar ți-aș da
De-ai avea cu zece rose mai puțin,
dragă Papa!

Altele însă erau mai puțin isbutite. Cincinat totuși le gusta, dar era foarte intrigat să afle cine este autorul. La început, nu-și putea da seama dacă este în joc o femeie sau un bărbat. Abia după două, trei săptămâni a înțeles că misteriosul epigramist e o femeie.

Atunci i-a răspuns:

Epigramiste anonim,
De m'ai cunoaște mai intim
Într'un vârtej de Carnaval,
Cum mi se pare că ești damă
Mi-ai face un dulce madrigal
Și nicidecum o epigramă.

Curiozitatea lui Cincinat nu se putea opri aici bine, o femeie; dar cine? Ordine severe împiedicau lămurirea misterului. Atunci Cincinat nu și-a mai bătut capul, să afle cine este. Acoperit și oarecum scuzat de anonimul adversarei, și-a dat drumul. A urmat un schimb îndrăcit de epigrame pe tema Venelei de Milo (Venus fără brațe) și a... șchiopului (Cincinat). Ciunga și șchiopul erau cele două expresiuni de efect, în jurul cărora se polariza tot spiritul duelistilor. Cincinat, înțepit la joc, trecuse măsura. Cele patru-cinci epigrame, pe care le-a scris atunci, savuroase ca spirit și ca vervă, nu pot fi reproduse aici. Ele ar putea face deliciul unei edițiuni închise, pentru prieteni, alături de alte picanterii rabelaisiene ale lui Cincinat; aici însă nu. Dna Câmpeanu s'a simțit jignită și a dat cortina la o parte. Stupefacție pe Cincinat. Așadar, epigramistul anonim era însăși soția prietenului și binefăcătorului său, Dna Câmpeanu. Se impunea o batere în retragere și o grațioasă „mea culpa“. Sub imboldul aceluși sincer sentiment de jenă, Cincinat a scris următoarele trei poezii, una mai plină de grație ca alta. Din cuprinsul lor reiese că și d-na Câmpeanu purta vina... de a-l fi provocat:

(1)

Eu nu știu, viața de spital
Cu trista ei monotonie
Sau verbul tău spiritual
Plin de parfum și ironie
A dat un aer mai brutal
Răspunsurilor mele,
Improvizate și rebele!
Fac mea culpa și ngenunchi
În ritmu-acestor madrigale
Aduc dragălașiei tale
Din crini și rose un mănunchi,
Cerși-voiu farmecul luminii
Din ochii, ce i-am întristat
Și-am rupt, deși m'au sângerat,
Acesor roze pale, spinii!

(2)

Și-acum ...ca să re'ncepem gluma
O evocare; numai una:
Din orient a decretat
Proverbul, mi se pare,
Că în femei nici cu-o floare
Să nu isbești, că e păcat.
Dar dela ea chiar un buchet
De ți-l aruncă în figură,
Să rabzi ofensa, cât de dură,
C'asa vrea Mahomet!
Coranul că l-am neglijat,
Sunt pedepsit și-am meritat;
Dar cum femeia e o floare
Se cade-a fi îndurătoare...
Iar violența-i să nu fie
Decât parfum și poezie.

(3)

E drept că am comis o crimă
Uitând de sexul tău gingaș,
Eu ți-am răspuns ca și un laș,
În loc de floare, cu o rimă;
Căci admirând subtila-ți vervă
Te-am creat „Venus” din „Minerva”;
Dar versul tău nefilantrop
Făcu din mine doar un schiop!
Iar Venus a rămas o ciungă
Iar dorul.....

Doamna Câmpeanu a primit scuzele poetului — așa de grațios exprimate — și, cum era și de așteptat, i-a întins ramura de maslin a împăcării. De îmboldire și provocare, natural, n'a mai putut fi vorba; dar d-na Câmpeanu a continuat să scrie versuri și să i le trimeată poetului. Unele, se vede, nu erau tocmai isbutite, căci Cincinat îi răspunde:

E generoasă inspirarea,
Când te înalță ca un val,
Dar e perfidă ca și marea
C'ades te 'nneacă lângă mal!

Morală.

Docentul fin poate să-ți spună!
Când semeni vânt, culegi furtună.

Eșind din spital, pe deplin vindecat, poetul recunoscător deveni prietenul nedespărțit al soților Câmpeanu, care la rândul lor, îl înconjurau cu toată dragostea și admirația lor. Casa d-rului Câmpeanu era deschisă pentru Cincinat, iar la masa lui, oricând, la prânz sau seara, un tacâm îl aștepta. În asemenea dispozițiuni sufletești era firesc ca delicatetea poetului și acel sentiment constant de „bien-etre” al lui să-i dea talentului un nou imbold pentru a scrie poezii în cinstea amfitrioanei.

Cele trei madrigale, care urmează, au fost scrise pe tema unei flori: o garoafă rose, oferită d-nei Câmpeanu, în primele zile ale lunii Martie: în zilele babelor. Primul și al doilea sunt de o eleganță remarcabilă; al treilea are un caracter de circumstanță, iar ca idee, o galanterie:

Madrigal (1931)

Privind garoafa 'n clipa când te culci
Te rog să-mi ierți, poetica mea doamnă,
C'am aplecat mireasma ei de toamnă,
Spre visul tinereții tale dulci.

Madrigal (1931)

Cum trage orbul spre lumină,
Garoafa mea, spre tine, ieri
Veni ca sclava, spre regină
Și-obrazui către mângâieri!
Dar dacă gestul indiscret
A turburat tăcerea serii
E vina doar a Primăverii
Și nu a bietului poet.....

Madrigal

(Cu prilejul oferirii unei garoafe în Decembrie, 1931)

Ca și lui Goga îți ofer
O floare. ce-a 'nghețat de ger,
Dar ea va fi mai fericită
Pe sânul tău, care palpită,
Decât pe zăua lui de fier.

Spre sfârșitul anului 1931, Cincinat oferise d-nei Câmpeanu un album frumos. Poetul atâtor dedicații

și madrigale a ținut să facă cel dintâi onorurile albumului, scriind o dedicație și prima poezie galantă:

Știu, un album, care începe,
Ades e un isvor de griji;
Scrie doar cine se pricepe
Și când începi: noblesse oblige!
Dar ca albumul Dumitale
Să fie plin imediat
Poeți-atâtor madrigale
Se 'ncumetă să-ți dea un sfat:
Să nu supui la nici o muncă
Pe cei ce n'au scris poezii
Că'n zelul lor poate fi-aruncă
În loc de roze.... stângăcii!
Ci roagă-i doar să iscălească
Pe toți ce-admiră chipu-ți fin
Și bunătatea-ți îngerească
Și-albumul 'ndață va fi plin.

Madrigal (1932)

Aceste biete flori de toamnă
Ce ți le-aduc, mă vei ierta,
Dar vin spre tinerețea ta,
Ca sclavele spre a lor doamnă!

Atinge-le cu-o mână blândă,
Căci timpul nu-l oprim din mers,
Și mâine, vraja lor plăpândă,
Va mai trăi doar într'un vers.

Simțindu-ți mâna mângâioasă,
La acest gând vor tresări:
Că tu rămâi mereu frumoasă,
Dar ele mâine vor muri!

* * *

Cincinat a fost și un poet de limbă franceză. Acest detaliu literar nu a fost cunoscut și prețuit îndeajuns, în timpul vieții sale, cu toate că îndeobște se știa că Cincinat stăpânea verbul francez la perfecție. El a scris și versuri franțuzești dintre care unele de o corectitudine și o frumusețe uimitoare; ceva mai mult: improviza în franceză aproape cu aceeași ușurință ca și în limba română. Mai târziu când poeziile lui franceze vor fi adunate în volum, se va aprecia dacă nu este cazul de a fi pus alături de Iulia Hașdeu, Elena Văcărescu și Martha Bibescu.

În rândurile ce urmează, redăm întocmai câteva poezii de limbă franceză ale lui Cincinat și o epigramă:

La o aniversare

Si le temps fait mourir les roses
Si l'arbre vert va jaunissant,
Songeons aussi que bien des choses
Gagnent toujours avec les ans.
Le temps n'est rien en ce bas monde.
Que par l'emploi, qu'il doi avoïr,
Selo: moi, le sert nous seconde
Et nous l'employons bien ce soir
A ce dîner qui nous rassemble.
Puissions-nous, sans etre perdus
Dans douze mois fêter ensemble
Celle qui aura un an de plus.

N. B.

Tous les grands hommes ont nu jour
Marquant leur passage sur terre:
Seules, les femmes et l'amour
N'ont point d'anniversaire!
Dans la crainte que leurs attraitis
Des ans n'accusent la puissance
Des dames on ne sait jamais
Le jour de leur naissance!

Badinage.

Ma muse, qui souvent badine
Voudrait pourtant sur votre album
Improviser, comme Lamartine,
Un petit chant aux rimes en „um“
J'aimerais faire une cantilène
Pour chanter les grâces d'Hélène
Mais pas de l'héroïne antique
Si révérees par nos grands' mères
Et que chanta en vers épiques
Le génial poete Homère.
En petit troubadour fidèle
Je voudrais invoquer les dieux
Et les remercier pour celle
Qui sur des rimes penche les yeux
Car elle passa par des souffrances
Qu' un souci de beauté, dicta
Et qui préside aux élégances
De ce petit souper de gala.

Mais pour chanter une femme comme elle
Il faudrait pas seulement avoir
Un peu de verve, mais du savoir
Et l'art d'écrire des choses belles!
D'ailleurs, je ne sais rien de pire
Que de ne point parler d'amour
Auprès d'une femme, qui l'inspire
Si j'écrivais un galant madrigal?
Mais un critique marital
Si je fais le sentimental,

Le docteur y mettra bon ordre.
De ce long embarras pour terminer le cours
Brisons ici ce long discours.

Cela ne vaudra pas quelques rimes nouvelles
Quelques vers faits exprès C'est plus fatteur
Que ce soit bête ou non — écrivons bravement.
La doctoresse est femme et fort heureusement
Les femmes, on le sait, pardonnent aisément
Les sottises, qu'on fait pour elles.

Après cela, ma foi, je ne cherche pas mieux
A peu près quarante vers, cela fait votre affaire
Et ne les traitez pas comme chose légère,
Mais dites aux amies: ces vers sont curieux et bien
Il a mis un quart d'heure a les faire
Mais pas celui de Rabelais.

La masa oferită Contelui de Kayserling, cunoscutul filosof german, care, în anii trecuți ne-a vizitat țara și a conferențiat la Ateneu, Cincinat a improvizat următoarea epigramă:

Votre nom nous dit assez
Et nous devons en tenir compte,
Mais c'est modeste de signer „comte“
Vous, empereur de la pensée!

PETRU I. TEODORESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MĂRTURIE

YVONNE ROSSIGNON

Doamne, cred în tine, fiindcă te-am văzut:
Părul îți curgea în vânt, ușure;
Lan încins cu sângele macilor
Fruntea ta lină, culcată în lut.

Noaptea, când vegheam snopii prinși,
Umăr lângă umăr, în lumină,
Mi se părea că-ți veghez pe mormânt
Cu candelă de licurici apri-și.

Și nu cutezam să-ți ating glezna;
Și nu cutezam să-ți sărut fruntea
Caldă de țărână sorită, cu vână
Albastră de cicori, care albăstreau bezna.

Te așteptam, să urci la ceruri, ușor,
Cu umbrele copacilor limpezite —
Să pășești pe căile laptelui, lumină
Să te'nvăluie — albăstrimea cu mohor.

Când eram copil, dormeam pe snopi,
Și-mi părea că-ți dorm pe umeri, Doamne.
Credeam c'ai să mă iei cu tine'n cer,
Dincolo de stele și dincolo de plopi.

Te-ași fi slujit, așa cum slujeam
Icoana Precistei, cu brânduși curate,
Când erai ca și mine, un prunc bălai,
Când la aceeaș lumânare ne'ncălzeam.

Doamne, cred în tine, fiindcă te-am văzut:
Îți șuvoia sângele cu mușcata,
Pe care și-o rupsesse dintr'un geam
Un copil sdrențuros și tăcut.

Doamne, într'o zi oamenii erau la denii,
Și cireșii spoiau tavanul slăvilor;
În cimitir, fiecare-și amintea de-un mort,
Sălcile miruiau cu mirodenii.

Lutul fecioarelor din care creșteau crini.
În ziua ceea, Doamne, te-am întâlnit
Între țarini; hodineai sub troiță,
Și erai cărunțit de lumină și de mălini.

În sat căinau clopotele durut,
Așa cum bat, când moare câte-un prunc.
M'ai întrebat cine-a murit la noi;
(Pe semne că erai pribeag de n'ai știut).

Ți-am spus c'a murit Cristos, și-ai răs;
M'ai luat de mână, și mi-ai arătat
Mălinii peste țarini, luminați;
M'ai cotropit cu mireasmă și-ai răs,
Și atunci m'am îndoit că te-am putut ucide...

ABSENȚĂ

În urechi cîntecul stăruie
de cum a fost, mult mai frumos —
încă toamuă nu e
totuși cerul a căzut jos.

Alt cer, pe suflet, ca o amintire,
tristețe crescută 'n viori;
anii n'au de ce să se mire
că te-am păstrat în singe și'n pori.

Peste orele tinere de-acum
cîntecul va ști să rămână —
ori și unde aș pleca la drum
mă duc cu amintirea ta de mină.

COREOGRAFIE

Floarea trupului se flagela lent
în ritmul tobelor de piele —
cînd coardele se îndârjeau strident
devenea un fluid de inele.

Tălpile desenau muschiu întins,
apoi stilet înțepa prin artere
și buricele degetelor lunecau febril
în joc pe trup prelins,
să provoace senzații de miere.

Noaptea lovi gongul din turn;
dansul stătu și inelele căzură.
Inimi de prinț sîngerău sub armură
și-aveau să poarte 'n ele mult dansul nocturn.

GEORGE POPA

CRAIUL DE BRONZ

Am adus Craiului de bronz, cununi,
Inchinând clipa noastră, veacului ochilor lui buni.

*

Moșul aceasta frumos, privește, departe . . .
Dincolo de noi și de deal, dincolo de trup și de moarte.

Feciorul bălan, înconjurat de flori și de sfeșnice,
Are chip de izbăvitor, de inger al dreptății veșnice.

*

Au pornit statele, în jurul idolului lor să se strângă,
Unde este ultimul lăncier al lui Iancu — să plângă . . .

Ci numai inchipuire-i, ceiace stropirăm cu aghiasmă,
Iancu-i demult, suflu de zefir și mireasmă . . .

POMPILIU BARBU

Pan Tadeusz, 1834

Fpopee în versuri ; capodopera lui Adam Mickiewicz
Tradusă în limba franceză de Paul Cazin (1934)
cu prilejul împlinirii a 100 de ani dela apariția ei

Câmpia a creat eposul. Câmpia cu întinderea ei nesfârșită, cu zările ei pierdute în depărtări — acele temute depărtări, de unde vin vânturile și primejdiiile — a creiat legenda, balada eroică, epopeea și romanul. Muntele este mai apărât și mai conservativ ; el este mai mult liric. Câmpia, fără alte hotare decât zările, predispune la visare, îndeamnă la vitejie, iar eposul este gata. Polonia este mai mult țară de câmp. Așezată, întocmai ca și România, la marginea imensei câmpii, care începând dela Urali se pierde sub poatele Carpaților, la confiniile geografice și istorice a două lumi — orientul și occidentul — oștile poloneze, secole de rând, s'au tălăzuit dealungul câmpiei, în luptă cu răsăritul. Această viață frământată și nesigură a plămădit sufletul eroic, care și-a cântat isbânzile și și-a deplâns înfrângerile în epos.

Iată fondul sufletos, din care a răsărit „Pan Tadeusz” epopeea, capodoperă a lui Mickiewicz.

Polonia suferise și cea de-a treia împărțire. Ultima sforțare eroică a lui Tadeu Kosciuszko nu a putut salva patria. Floarea națiunii poloneze, acea mândră și vitează nobilime de mijloc, pierise în lupte, sau luase drumul pribegiei. Ce mai rămăsese în țară, continua să întretie focul sacru al nădejzilor zilei de mâine. În această atmosferă de comprimare sufletească a apărut și s'a dezvoltat geniul poetic al lui Adam Mickiewicz (1798—1855), care, după ce a luat parte la mișcările naționaliste ale studențimei din Wilna și a cunoscut și exilul de șapte ani în Rusia — un exil în adevăr, nu prea aspru și de care poetul nu se plânge — s'a dus să-și poarte durerea patriei pierdute dealungul Europei, prin Germania, Elveția, Austria, Italia și în sfârșit Franța. La Paris, unde se aflau în refugiu mulți compatrioți ai săi, acolo și-a scris Mickiewicz nemuritoarea sa operă „Pan Tadeusz”, pe care poporul polonez întreg o consideră drept epopeea sa națională.

În literatura polonă, atât cât o putem cunoaște din traduceri în limba franceză și germană a principalelor ei opere, sunt multe lucrări, reprezentative ale sufletului polonez întreg. Nici una însă, cred, nu este mai intim legată de pământul și caracterul poporului polonez — în ceea ce are el mai specific sub raportul calităților și al scăderilor — ca „Pan Tadeusz”, epopeea lui Mickiewicz.

Ceea ce te impresionează și te cucerește dela primul contact, pe care îl iei cu opera, adică dela

primul capitol (carte) este *viziunea*, puternică de realism și plină de farmec, o acelei părți a pământului polonez — Lituania — patria lui Mickiewicz. O vezi răsărind din paginile cărții ; și se întruchipează a avea dela un capitol la altul, plină de viață, cu cerul ei șters, involburat de nori, cu câmpiile ei mănoase, presărate de ferme, de case vechi boerești și de castele medievale, cu lanurile de grâu auriu și holdele de secară, de rapiță și de meiu, cu grădinile ei bogate și cu toată viața, care pulsează pe pământul patriei. Pătrunzi în inima pădurilor seculare, pe urma vânătorului mare, care se ascunde în cele mai adânci tufșuri, și te minunezi de oglinda liniștită a lacurilor — pete mari de lumină, aruncate de Creator — în inima codrilor uriași. Aici este patria ursului negru, a aurochului și a mistrețului.

Pe acest fond de tablou se grefează viața nobilimei polone, în special a acelei nobilimi de mijloc, care a jucat un rol atât de important dealungul trecutului istoric al Poloniei. Poetul ne zugrăvește un cuib de gentilomi rurali — casa judecătorului Sopliza — adânc legat de cultura pământului și de toată viața câmpenească. Judecătorul Sopliza este în proces cu ultimul descendent al familiei Horeszko — veche și puternică familie — pentru o bucată de moșie și un castel. Rivalitatea dintre aceste două familii și lupta dintre ele formează acțiunea principală a epopeei. Folosindu-se de căi întortochiate de proces, judecătorul Sopliza era pe punctul de a fi pus în posesia averii răvnite, dar nedreptățitul conte Horeszko, deși tânăr, luminat asupra întinderii drepturilor sale și îndemnat la luptă de credinciosul Gervais, își asociază pe nobilii Dobrzynski — locuitori ai burgadei Dobrzyn — și pornește la atacul casei judecătorului.

Se produce astfel o „expediție judiciară”, una dintre acele nefericite lupte intestinale, care au făcut așa de mult rău vechei Polonii și au contribuit la prăbușirea ei.

Lupta între cele două familii este potolită de intervenția unui detașament de cavalerie rusă, spre marea durere a nobililor poloni, cari se văd înjosiți deavalma : și asediați și asediatorii. Abia atunci au înțeles ei cumplita lor rătăcire : *dușmănia între frați !* Mănați de acelaș instinct, învingătorii și învinșii de ieri, poloni și unii și alții, își unesc sforțările printr'un consentiment tacit și resping cu mari și grele jertfe, dușmanul comun.

Acesta este firul acțiunii principale, de care se leagă, împletindu-se cu el, firele epizoadelor secundare — vizite între nobili, vânători, consilii de răz-

boinici, povestiri vânătoarești — toate pline de savoare și de interes, toate contopindu-se în acțiunea principală, a cărei amploare crește în aceeași măsură. Deasupra întregii acțiuni, ca un freamăt prelung, vibrează sufletul întregii colectivități poloneze de nădejdea reînvierii patriei. Răscoala se întinde. Tinerii fug la hotare spre a se înrola în legiunile poloneze de sub comanda lui Napoleon, a cărui umbră se proiectează uriașă și protectoare asupra pământului polon. Generalul Dombrowsky, comandantul legiunilor poloneze din „marea armată” este în mijlocul popoului, care îl aclamă. Epopeia se termină în atmosfera de entuziasm a campaniei din vara lui 1812.

În ce cuvinte să redau frumusețea holdelor de aur sau vraja pădurilor seculare? Cum să evoc figurile de un realism care le confundă cu viața însuși, a severului judecător Soplita, a corectului Sénéchal, a iubitorului de țară călugăr Robak, sau aceea, plină de noblețe și de demnitate a Președintelui? În ce lumină să pun pe Tadeu, modest și brav, pe dulcea și nevinovata Sofia, pe cocheta Téliimène? Aș putea oare să redau toată frumusețea de caracter a lui Gervais, bătrânul servitor al familiei Horeszko, sau aceea a lui Protais, devotatul Sopliților? Arta de a cânta din tympanon a bătrânului evreu Jankiel și înțelepciunea nobilului Mathieu?

În această lume de eroi — ca și Elinii în vechea Iliadă — trăiește întreaga Polonie, cu câmpiile, pădurile, orașele și satele ei, și întregul popor polon, cu calitățile și slăbiciunile lui. Toate aceste personaje trăesc prin ele înșile, individualizate prin caracter și puternice prin viața interioară, ce li s'a dat, dar cresc în ochii noștri printr'o valoare în plus: prin valoarea de simbol!

Citind aceste minuni de poezie, care stăteau ascunse în limba polonă, îți dai seama de rolul cel mare al traducerilor. Fără traducere, capodopera lui Mickiewicz rămânea necunoscută de restul lumii. Te gândești: ce trebuie să fie în original, în metrica impecabilă a lui Mickiewicz, această minune literară, pe care polonezii o consideră drept unitatea de măsură a oricărei opere epice din literatura lor! Este cert că scriitorul Paul Cazin a făcut un imens serviciu literaturii universale, transpunând în limba franceză, accesibilă tuturor popoarelor culte, comoara de suflet și de poezie a epopeii marelui Mickiewicz.

Citind-o am înțeles secretul reînvierii Poloniei: operele de geniu ale marilor ei poeți. Un popor în mijlocul căruia se ridică oameni de genialitatea lui Adam Mickiewicz — fie și la un secol unul — nu poate să moară.

PETRU I. TEODORESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REVELAȚIE

Din soare, sub gene, desprind slovă arsă;
scutur răul cum Toamna frunzișul;
descopăr în rătăcirile luminișul
zilelor pocnite blond în clipa ștersă.

În lut sap amintiri ipocrit.

Din azur prind minciuna: o bezea.
clipește obosit ca cea mai luminoasă stea;
tacit, moare-un gând, formal ne'nchipuit.

Impudic, caută cenușea trupului întunecimi
ca să-mi înăbuș licărirea nădejzii din urmă...

rătăcirile se strâng turmă
și 'ncep să sgărie pe geamul inimii micimi.

Brusc, în clipa asta aflu semn luminos:
din chin vine mulțumirea;
în ochi încremenind, cliptirea
creionează în mine un pur Isus Christos.

Înalț imn prim pentru Isus Christos;
secund, pentru stârvul de jos!

LOGODNĂ

Cu ghiociei albi eu m'am născut,
acelaș drum ne-a prăfuit spre soare;
ca rădăcina lor infiptă în lut
și eu am supt din turburări vigoare.

Pe culmi de gând m'am înălțat ușor,
cu aripi albe de cocor sălbatec;
când aer cald, când cenușii nor
mă alintau pe puf de vis molatec.

Svâcnesc prin timp, spre veșnicu'nceput,
cu aspirări de nimenea înfrânte,
că cerul a căzut cu fruntea'n lut,
și lutul a prins aripi, ca să cânte.

FLORICA CIURA

I N T O R S

Sunt iar cu voi!...
 Grădina s'a ofilit, de când
 Nici pași pe-aci, nici cântec n'au mai simțit vecinii.
 Fântâna e secată!... Crescură'n poartă spinii
 Și boziile vremii — lumina sîngerând.

In suflet amintirea se strânge ca un nod!
 Unde-au sburat hulubii? Priveți prisaca: toată
 E fără stupi și floare!... Din tot belșugul iată:
 De-arunc în pomi cu pietre nu cade nici un rod.

Au să mai vină basme să macine la moară?

Unde-ai rămas, tu, vraje?... tu, țiteră a zării?
 Tu, tinerețe veșnic svîcnind ca sînii mării?
 Unde v'ați spart iluzii a mortului de-afară?

Sunt iar cu voi!...
 Priveți-mi sandalele!... pe drum
 — Din sfichiuirea vremii — cresc rănile uitate...
 Priveți-mi ochii, gura cu buzele uscate
 De setea ce se'ntrece cu-o foame ca de lup!

ALEXANDRU CĂLINESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AȘTEPTARE

Stau în pragul meu, —
 Dolmen la nu știu care Finister —
 Și-aștept...
 Sufletul, pasăre sbuciumată între pământ și cer,
 A plecat de mult din piept,
 Vornic în calea Ce va să vină...

.....
 La poarta însoțită cu glicină,
 Privirea-mi fuge, copil, s'o prindă de mână
 Și să mi-o aducă în chiot de lumină...
 Așteptarea a deschis bolți de mănăstire,
 În care tăcerea-i ecoul pasului așteptat.
 În căpriorii bagdadii într'una bat
 Carii cu bătăile inimei mele...
 În tâmpile sângele înnumără clipele...
 Iar vremea se scurge în mălăanii de frunze.
 Umbra a învinețit pe nesimțite pragul...
 Un nume se furișează hojește printre buze
 Și-i trâmbează'n asfințit de seară dragul...

.....
 Pomul din fața casei de floare-i desgolit.
 Sub povara așteptării două nesfârșituri s'au unit.

MARCEL OLINESCU

SEARA DE VARĂ, CADAVRUL ȘI CRUCEA DE LEMN . . .

DIN DANIEL TÓTHPÁL

I

în fața unui Christ de lemn cioplit
în margine, un om stă țeapăn și livid.

II

cine-l așteaptă, de unde-i, nu se poate ști.
atâta numai: fluxul vieții gri,

III

ieri, l'a adus și în praf l-a asvârlit,
sub tufa de mălin abia 'nflorit.

IV

poate-a fost sclavul domnilor, un muncitor,
cu viața, teatrul foamei tuturor.

V

sau poate 'ndrăgostitul frumuseții
murind în el, uneori și basmul vieții.

VI

nu putem ști decât atât (precis):
lungit e un cadavru din tufiș.

VII

ochiu i-a închis pacea; înserase.
podoaba gurii-s bale singeroase.

VIII

iar pieptul, brațul stâng înțepenit
ca frânta crucei i l-a coperit.

IX

poate-a fost rege al gândirii, erudit,
sau soartea-i fu a unui parazit.

X

acum, doar noaptea mortul strejuește,
în țintirimul nopții, creștinește, —

XI

improvizează plopul catafalc;
se 'mbracă 'n negru nourii de talc.

XII

și-aduc pe umeri, pompele, în sbor,
sporind doliul, enorm, cu umbra lor.

XIII

discurs funebru murmură într'una
un mic pîriu, făclie arde luna.

XIV

pe cînd din slavă stele privesc mute,
s'apleacă vîntu-obrajii să-i sărute.

XV

iar rozele, petale, (cînd și cînd)
pe inimă i-aruncă'n ritm de vînt.

XVI

poate-a fost rege al gândirii, erudit,
sau soartea-i fu a unui parazit.

XVII

nu putem ști decât atât (precis):
lungit e un cadavru din tufiș.

XVIII

și noaptea 'ndurerată, — fără teamă, —
la pieptul ei îl strînge, ca o mamă.

NICOLAE G. MOISIU

RECENSII

Gheorghe I. Brătianu:

File rupte din cartea războiului

Ed. „Cultura Națională“.

Urișa încordare de forțe, care a fost războiul nostru, — războiul pentru întregirea Neamului — cu tot cortegiul lui de sforțări, de jertfe fără de număr și de suferințe, nu putea să treacă fără a-și avea scriitorii și comentarii săi. Rapsodul, care să fi ridicat pe un plan de permanență estetică marea epopee trăită a războiului ne-a lipsit. A lipsit la noi, după cum a lipsit și la celelalte popoare, care au luat parte la războiul mondial. În fața tehnicii extraordinare a războiului aerian și chimic, eposul și legenda se retrag timide. În schimb însă, câte opere mari — poezii, romane și memorii — n'au răsărit după război în literatura noastră, aducându-i nota aspră și grea de adevăr a unor vremi cumplite?

Cele mai importante dintre aceste scrieri — cu toată aparența lor modestă și lipsită de pretenții — sunt fără îndoială memoriile. Aici găsim înregistrate, în adevărata lor lumină, toate peripețiile și tot tragismul războiului nostru. Memoriile luptelor noastre abundă. Dintre toate însă, cele mai de valoare sub întregul raport: al redării obiective și veridice a faptelor, al profunde rezonanțe sufletești și a stilului, sunt desigur „Războiul nostru în note zilnice“ al d-lui Nicolae Iorga — acele admirabile notări zilnice în „Neamul Românesc“, care ne-au întreținut moralul în timpul grozavei încercări — și „File rupte din cartea războiului“ de d-l Gheorghe I. Brătianu. Despre acestea din urmă vreau să vorbesc aici.

„File rupte din cartea războiului“ ne aduc cu ele notări prinse „sur le vif“ de un tânăr de nouăsprezece ani, care a luat parte ca voluntar la războiul pentru întregirea neamului și care a trăit zi de zi și ceas de ceas, timp de luni de-a rândul, marile înfiorări ale luptelor, înfruntând primejdiile de moarte și îndurând până la ultima limită a puterilor și până la botelul de sânge, soarta înfricoșătoare a războiului.

Sunt pagini de adevăr, de durere și de înălțare. Ele închid între paginile lor un episod întreg din marea epopee a războiului: dela sumara pregătire a Școlii de artilerie până la ducerea pe front, viața de tranșee, sângeroasele lupte de pe Valea Oituzului, de pe muntele Coșna și de pe Valea Troțului.

Viziunea frontului într'un sector de munte, cu tranșeele întunecoase, cu pădurile ferecate în sârmă ghimpată, cu șueratul ascuțit al gloanțelor, făcântul

mitralierelor și vâjăitul infernal al obuzelor de toate calibrele, este redată cu o putere de evocare și cu un realism, care te înfioară. Vezi frontul. Trăești în atmosfera și sub cerul lui, stăpânit de duhul morții. Te cutremuri cu o dureroasă strângere de inimă la soarta bietului rănit, purtat de patru ostași pe o foaie de cort și părăsit..... în voia morții, de teama obuzelor, care explodau jur împrejur. După o lacrimă de milă profund omenească pentru bietul soldat german, de nouăsprezece ani, mort cu Schubert lângă el și cu o scrisoare la piept .... scrisoarea mamei sale! Îți cresc puterile sufletești și nădejdea în izbânda finală, când vezi convoiul de băieți, fete și neveste, urcând la deal cu obuzele în brațe, pentru alimentarea bateriilor, și făcând haz de obuzele rătăcite, cari explodau în apropierea lor.

„File rupte din cartea războiului“ redau cu un mare respect de adevăr atmosfera specifică a timpului, iar prin simfonia caldă, care pulsează în fiecare pagină și prin stilul deosebit de îngrijit, în care ne sunt prezentate, se așează în rândul celor mai autentice opere literare ale războiului, constituind în același timp un document de înaltă valoare al acelei vremi de dureroasă și eroică amintire.

PETRU I. TEODORESCU

C. Stere:

„In preajma revoluției“ roman.

Ed. „Adeverul“ vol. V. „Nostalgii“

Volumul „Nostalgii“ cuprinde o nouă și decisivă etapă de evoluție sufletească, a lui Vania Răutu, eroul central al romanului dlui Stere, și constituie ultimul episod din surghiunul politic al tânărului revoluționar.

Romanul este plin de mișcare, de acțiune; el ne zugrăvește oameni și destine, iar acest bogat material uman și documentar este prelucrat cu multă subtilitate și servește de justificare tezei, pe care o susține autorul.

O strânsă legătură unește diferitele episoade ale acestui roman, un fir invizibil leagă evenimentele dispărute, la aparență, pentru ca să justifice noua orientare a eroului.

Di Stere analizează cu multă măiestrie nostalgia, care stă la baza tuturor acțiunilor omenești, acea sete de ideal, ale cărei realizări între fenomenele

lumii reale. În această lumină idealul apare ca o supremă realitate, el stă la baza tuturor acțiunilor omenești.

Și toate destinele din acest roman sunt călăuzite de nostalgia necunoscutului. Dela modesta femeie yacută, abia schitată, care își sacrifică liniștea ei și viața copiilor, împinsă de nostalgia unei țări ideale cu cer albastru flori și fructe, la asprul destin al Mariei Culiceeva, pe care nostalgia țărmlui abia întrezărit al Crimeci și setea de-o dragoste ideală o împing pe drumul greu al suferinții fără popas, ni se dezvăluie mereu această sete de ideal.

Deportat în adâncurile Siberiei, la poalele Saianilor, în sufletul lui Vania Răutu încolțește nostalgia patriei sala necunoscute, înaintea ochilor săi sufletești răsare cu intensitatea unui ideal, icoana României. Informațiile pe care le are despre țară sunt sumuare, cunoștințele incomplete, dar el se simte legat de ea sufletește și inima-i arde de dorul ei.

„Și totuși simt ca și dumnica că această țară himerică de care provincia mea natală e despărțită de vreo optzeci de ani, îmi este patria; și inima-mi arde de dorul ei. Cred că există aici o cauză adâncă. În primul rând, omul, — ca animal social prin excelență — nu este desevărsit decât ca membru al unui grup. Numai ca atare își poate da măsura puterilor sale. Răsletirea Basarabiei nu a putut distruge legătura ei organică cu restul națiunii. Și în afară de această legătură, nu mă simt întreg. Astfel simțul nostalgiei are la mine un caracter ciudat: România mă atrage, mă fascinează și în același timp, îmi inspiră groaza necunoscutului.“*)

Astfel transformat, Vania își petrece ultimul termen al deportării, luând parte la tragediile fără seamăn ale tovarășilor săi până la împlinirea sorocului.

Descrierea călătoriei în sanie, pe care o face Răutu la întoarcerea din exil, dela Minusinsk până la Urali, constituie cele mai frumoase pagini ale romanului. Stilul sobru și reținut evocă cu multă plasticitate nemărginirea orizonturilor siberiene.

Ajuns acasă Vania, înstrăinat de-ai săi, neîncredințat de neînțelegătoarea sa mamă Smaragda Teodorovna își consacră tot timpul pregătirilor pentru trecerea sa în România.

Nimic nu-l poate îndupleca să renunțe la acest plan, nici spusele tatălui său, care-i zugrăvește superficialitatea moravurilor de aici, nici marele număr de dezertori, cari descriu în culori negre, regimul la care au fost supuși.

Conștient de greutatea cari îl așteaptă, dar chi nuit în același timp de nostalgia țării sale Vania Răutu se aruncă în bezna necunoscutului călăuzit de convingerea pe care și-o exprimase într-o convorbire cu buna lui prietenă Maria Culiceeva: „Dar poate în orice nostalgie, noi nu dorim patria reală, așa cum o cunoaștem, ci o patrie idealizată, — așa cum am vrea să fie. Și dorul se simte atât mai viu, cu cât mai greu poate fi găsită patria idealurilor tale.“**)

V. BRANISCE-CĂLIMAN.

*) Nostalgii pg. 264.

**) Nostalgii pg. 264.

„In Sus“

poezii de Ioan Focșăneanu

colecția „Brașovul Literar“

O dăruire de suflet — generoasă și directă, ca tot ce este dor ales — și o veste din înălțimi este „In Sus“ volumul de poezii al poetului, de mulți ani stabilit în Brașov, Ion Focșăneanu. Volumul a apărut în editură brașoveană, în primele zile ale lunii Octombrie, într-o formă deosebit de îngrijită. L'am așteptat, cum, după o iarnă geroasă, aștepți primele audiri de vânt cald. Noi, prieteni lui, părtași și martori de fiecare moment, ai neprețuitelor lui silinți către culmi ne-am bucurat ca de o isbândă. Le-am sorbit, una câte una, pe măsură ce prindeau închegare și formă, de pe buzele poetului însuși, în conciliabile prietenești: erau frânturi de suflet înaripat. Strânse în volum, frânturile se îmbină unele într' altele, prind o expresie de ansamblu, se integrează într-o concepție. Te afli în fața unei opere unitare puternice.

In ce lume de gânduri stelare, înflorite în imagini de vis ne duce cu sine poetul? Ne-o spune el însuși în poezia „prefață“ a volumului:

Am pălînat pe vorbe 'nvăluit
În șaluri lungi de brumă și de vis:
Spre care problematic cer deschis?
Spre care adormit în piatră mit?

Poezia aceasta, numai de trei strofe, rezumă un întreg crez poetic: este poezia năzuinții și a efortului; poezia acelei năzuințe și a celui efort care stă la baza oricărui progres.

Poezia aceasta a condus pe poet, în mod firesc, la problema destinului omului pe pământ. Purtăm în sânge — să fie blestem sau predestinație? — nepotolita râvnă a depășirii prezentului. Mereu mai departe, mereu mai sus. Necunoscutului ne străduim să-i smulgem tainele. În bezna neștiinței noastre aprindem torțe, aruncăm lumini, fără să ne dăm seamă de zădărnicia silinței: câțiva pași de vedere împrejur, dincolo de care se întinde, fără sfârșit, marele tot. Dar omul încearcă, se sbate, se avântă. Înălțuit de stânca mărginirii lui, Prometeu de totdeauna caută'n sus, spre soare, spre nemărginire. Prometeu, în mitologia greacă, râvnea să fure zeilor secretele; Lucifer al creațiunii se străduia se egaleze pe Dumnezeu. Silințele lor smintite să fie simple povești? Dar cine nu înțelege simbolul? Este aspirația de totdeauna a omenirii către acel veșnic mai sus, mereu râvnit, niciodată atins, care este însăși esența progresului.

Această filozofie este quintesența poeziei lui Ion Focșăneanu; este filonul conceptual și afectiv, din care se desfac luminoase și se împrăstie cu întreg volumul grăuțele de aur ale inspirației lui. O întâlnim în „Pământ și Soare“, în „Povestea unui Troglodit“, în „Către Soare“.

De câte ori n'am sângerat spre piscul
Pe care curg luminile veciei?
Da căteori, desprins din strânsul gliei,
N'am încercat să mă ridic spre discul
Soarelui?

Dar tot suind pe drumurile strănii
Spre înălțimi bătute de ninsoare,
M'am prăbușit pe stânci sfâșietoare
Cu pieptul, spre care-au năvălit valtanii
Pământului.

Și au mușcat din mine tot avântul
Și toată roada viselor astrale

(Pământ și Soare)

Pământ și soare: eterna antiteza; cei doi polii între care pendulează viața omenească, transpune într-o formă nouă o antiteză veche decând lumea: este veșnicul contrast dintre întuneric și lumină, dintre bine și rău, dintre adevăr și eroare. Aceiași antiteză, dar cât de înprospătată prin puterea gândirii, cât de înnoită prin vesmântul diafan al imaginei!

Ne naștem din pământ; purtăm în vine greutatea și urâtul humii, dar ridicăm fruntea și privim spre soare. Pe aripile gundului, împintenat de dor, pornim spre el; pornim și astăzi, ca și ieri, ca și trogloditul ancestral, care cățarat pe cea mai înaltă cracă a codrului, s'a avântat în gol... spre soare!

— E besnă jos, cum sus este lumină.
— E veșnicia 'n scorburi, sus e clipa.
Și 'n zori, privind cum după o tulpină

Un stol de porumbei desface — aripa
Și se înalță 'n sus ca o ninsoare,
Clipiră des fricoasele mărgele
Și primul om se avântă spre soare,
Purtând ca aripi, brațele lui grele!

(In Sus)

Aplicat spre cugetare și introspecțiune, natura exterioară pentru poetul Focșăneanu nu este obiect 'n sine, ci subiect, motiv de cugetare, ca și lumea interioară. O scânteere de stele într-o noapte senină sau o tremurare de ape în amurg, ca și o amintire sau o părere de rău, devin subiecte de cugetare, se transpun în stări afective. Elementul timp, cu neincetata și misterioasa lui curgere, provoacă în sufletul lui Ion Focșăneanu reflexiuni profunde, timbrate de o intensă notă de melancolie. În lirica noastră de după războiu, în special George Gregorian în „La Poarta din urmă” a prins sentimentul acesta al efemerului și al zădărniciiei vieții în fața eternului timp. Poetul Focșăneanu isbutește să dea o expresie plină de farmec agoniei clipei, care moare, neliniștii orelor ce curg pe albia zilelor spre mări nedefinite.

Noaptea,
Ora Bisericii Negre sună profund
Și deșteaptă amintirile și morții.
'n Groaveri, pâlpare pe mormântul scund;
Copite de cal ostenit sub bolțile porții.

(Noaptea în Brașov)

Pe aceeași linie afectivă, în legătură cu elementul Timp, trebuie să situăm poeziile „Stele”, „Visuri”, „Cine”, „Fluerul Neantului”, „Ornieul”, în care sentimentul efemerității se amplifică și devine sentimentul deprimant al micimii omenești și al nimicniciei.

În ambianța unei poezii intelectualiste, eterna temă poetică, — femeea — nu poate ademeni pe poet prin latura eroticismului ieftin. Femeea însăși devine obiect de contemplație interioară, în care afectivul —

atributul insperabil al eternului feminin — se imbină cu speculativul.

Vis alb ce sfășii viul dintre gene.
Fus de lumină, murind pe violet,
Formă 'n care dorm linii corinthiene,
Rugă pentru zeu, cântec pentru poet.

Trup cald și bun, cum nu se poate spune,
Amforă, din care bei nepriceput,
Pradă pentru orgii, jertfă pentru-o minune,
Statue după care pânzele au căzut!...

(Eva)

Ce cuvinte să găsim peniru a redă toată gingășia, toată noblețea și toată discrețiunea iubirii poetului din „Măine”, „Brațul”, — frumoasa poezie „Brațul”! — și „Intim”? Căci poetul silințelor spre culmi, poetul găsește preț vieții în iubire. Să cităm o strofă sau alta? Mai bine să lăsăm cititorului întreaga bucurie de a deschide volumul și de a le citi; sunt perlele celei mai sfinte iubiri.

Eterna temă poetică, liniștea, după care a însetat în totdeauna sbuciumata omenire, către care obosită, se întoarce natura însăși, pare că simte nevoia liniștei și a întremării — a făcut să vibreze coarde cu rezonanțe adânci în sufletul poetului. Câteva poezii ale volumului redau mai mult decât sentimentul, sugerează senzația însăși a liniștei.

Lună,
S'a iăret peste ierburi și a deschis zăvoare;
Apoi spre dimineață s'a stins.
Acum începe tăcerea cea mare:
Stelele închid pe rând un ochiu aprins,
Vântul s'a întins undeva lângă zare.

Apele se îngrămădesc în copci toate
Florile adorm cu capetele în mâini;

(Tăceri în zori)

Dintre lirici francezi ai secolului XIX, Ion Focșăneanu s'a simțit atras către Charles Beaudelaire, poetul durerii, exprimate uneori în imagini hâde și respingătoare, dar și poetul adâncurilor sufletești, spre care puțini poeți ai lumii au putut cobori. Focșăneanu a tradus (mai exact: a transpus în românește) o plachetă de opt poezii, între care inimitabila „L'Albatros”. Le-am citit pe rând pe fiecare: în vesmântul lor autentic și în transpunere românească. Poetul a mers pe urmele marelui său înaintaș. Comoara de întunecate frumuseți și de sonorități grave ale poeziei baudelairene a fost redată — în măsura, în care este posibilă traducerea poeziei lirice dintr'o limbă într'alta — în poezie și limbă românească.

* * *

Lirica de după războiu colorează din loc în loc câmpul literaturii noastre, copleșit de exuberanta desvoltare a romanului. Succesul cel mare este la roman. Lirica s'a retras sfioasă din fața romanului, s'a dat de o parte, ca cenușereasa din povești. Modestia ei însă nu o face mai puțin frumoasă; dimpotrivă.

Cum să-l caracterizăm pe poetul Focșăneanu, ce loc să-i dăm în lirica română de după războiu? Este greu și, în orice caz, este prematur să încercăm a caracteriza un poet dela primul volum, ori câte calități ar vădi acel volum de debut. O afirmare categorică însă se împune: este un adevărat poet; un poet de gândire profundă, de simțire vibrantă, de imagini nobile și discret

alese. Poezia are o armonie, o căldură interioară, — datorită desigur acordului fericit dintre fond și formă — și o viață proprie, care arată pe cel dăruit cu mir sfințit pe frunte.

Unele neînsemnate imperfecțiuni formale nu alterează frumusețea poeziei. Focșăneanu este un poet al vieții interioare și un imagist, iar ca formă se apropie de linia clasică. Înainte de încheiere pun sub ochii cetitorului aceste două imagini, parcă dintr'o lume de vis:

Câte un surâs de stea
Lângă un obraz de floare
Câte o înclinare de lună
La glesna unei înfloriri.

(Fluerul Neantului)

PETRU I. TEODORESCU.

Luca Gheorghide:

A doua viață a lui Șerban Varu

Roman. Editura „Universala” Alcalay.

Un popor în marginea umanității, la confiniile dintre om și animal, dintre civilizată și sălbatec: sunt Țigani. Ce interesant popor, acești primitivi! I-a cântat Pușchin, le-a devăluit viața Prosper Mérimée, le-a redat în muzică tumultul vieții Sarrazatte, i-a zugrăvit pe pânză atâția maestri mari. Un popor liber, fără grija zilei de mâine, sorbind din plin beția libertății, cu tot farmecul ei, cu toate riscurile ei!...

În literatura noastră, îi întâlnim din loc în loc: în lirică, în nuvele, în roman. O operă însă, în care viața lor să fie redată din plin, cu tot specificul ei de nomazi fără astâmpăr și fără lege scrisă, nu am

avut încă în literatura noastră până la „A doua viață a lui Șerban Varu”, romanul Dlui Luca Gheorghide, apărut de sub tipar, în anul trecut. Un roman puternic prin realismul lui, cu personajii magistrul conturate, cu situații clare și cu toată atmosfera vieții de sălaș, sub cerul liber, pe marginea apelor, la adăpostul pădurilor. Fără exagerare, unul dintre cele mai bune și mai interesante romane din literatura noastră, în ultimii ani.

Șerban Varu, — pentruca să dau un scurt rezumat al acțiunii romanului — este un tânăr boier, aproape despinaț de avere, în urma exproprierii mării proprietăți, fost secretar de legăție la Bruxelles. Și-a pierdut postul în urma unor intrigării infame, fără a i se fi dat posibilitatea să se justifice. Amărit de nedreptatea, ce i se făcuse, și desgustat de artificialitatea vieții — adânc desigur și unei aplicări firești către scepticism și descurajare — în urma unei lovituri de baionetă în plămân, în timpul unei învălmășeli revoluționare, la care nu luase parte, ajunge lucrător la o fabrică de cărămizi, iar de aici, împreună cu Ion, un tip impulsiv și îndrăzneț, în sălașul de țigan a bulibașei Dragnea.

Acum începe a doua viață a lui Șerban Veru: printre țigani. Simplitatea lor de primitivi, sinceritatea lor, spontanetatea lor, curajul, cu care se avântă în cele mai riscate întreprinderi, încetul, cu încetul îl atrag și îl cuceresc. Devine al om. La parte cu ei la furturi — furtul murgului orăbesc — la spargeri îndrăznețe, și pentru ca viața lui să se lege definitiv de a sălășului, apare și dragostea: frumoasa de șeptesprezece ani, Ilinea. Nu mai este o dragoste obișnuită: e un vis de fericire, o nebunie, care se surmă brusc într'o noapte de furt, când Ilinea este ucisă de glonțele unui jandarm, iar Șerban își pierde mințile și se înneacă în locul din inima pădurei dela Sângureni. Acesta este romanul.

C R O N I C A

Mite, roman de Eug. Lovinescu; Ed. Adevărul.

D-l Eugen Lovinescu, după ce ne-a dat două romane „Bizu” și „Firu'n Patru”, strâns legate unul de altul printr'un pronunțat caracter de filiațiune — „Firu'n patru” urmărind aprofundarea psihologiei lui Bizu — de data aceasta a întrerupt . . . firul seriei de romane ciclice, pe care și-o propusese s'o realizeze și ne dăruiește un roman de o mare putere de sugesție și de o incomparabilă frumusețe, „Mite”, al cărui subiect este un episod de dragoste din viața lui Eminescu: dragostea lui ideală pentru romantica „Mite Kremnitz”, scriitoarea germană, contemporană cu el, soția Drului W. Kremnitz dela Iași. Anunțăm romanul. Cu alt prilej, recenzia pe care o merită.

Isvoarele istoriei Românilor de prof. G. Popa Lisseanu, membru al Academiei române.

Neobositul scriitor și cercetător al trecutului nostru istoric, Dl. Prof. G. Popa Lisseanu, autor al mai multor lucrări cu subiecte istorice, dintre care cităm pe cea mai recentă, publicată în franceză, asupra Secuilor, a avut ideea fericită de a publica, în original, în „Colecția isvoarelor istoriei Românilor” o serie întreagă de cronici vechi de o importanță capitală pentru cunoașterea precisă a trecutului Românilor. Mai întâi a publicat faimoasa lucrare: „Gesta Hungarorum” a lui Anonymus, notar al unuia dintre regii Bela (probabil Bela II). Aceasta este o operă vastă, din care s'au păstrat 57 cap., în multe din ele se găseșc mențiuni referitoare la viața Vlahilor. A doua lucrare, publicată de Dl. G. Popa Lisseanu, este: „Descriptio Europae Orientalis” scrisă în 1308 de vre-un călugăr dominican sau franciscan, — se crede a fi fost de naționalitate franceză — care a trăit multă vreme în Peninsula Balcanică. În această lucrare se găsesc multe informații cu privire la Blachi sau Blazi (Valahi).

De curând Dl Popa Lisseanu a publicat: **Cronica Ungurilor** de Simon de Keza, **Carmen Miserabile** al lui Rogerius și **Descoperirea Ungariei** Mari de Ricardus. (vol. IV, V și VI din **Isvoarele Istoriei Românilor**).

„Critica Rațiunii Practice” a lui Immanuel Kant de Dtru Cristian Amzăr și Raul Vișan, Edit. Inst. Social Român, 1934.

În laboratorul de lucrări sociologice al Institutului Social Român, și sub directa priveghere a Dlui Prof. D. Gusti, a apărut în anul expirat una din cele mai bune traduceri din literatura filozofică germană: **„Critica Rațiunii Practice”** de către D. Cristian Amzăr și Raul Vișan, fosti elevi ai Institutului. Traducerea

este însoțită de două prefațe asupra „rațiunii practice”, și asupra lui „Immanuel Kant” scrise de Dnii prof. Nae Ionescu și Const. Rădulescu Motru. Cu această lucrare avem aproape întreagă opera filosofică a lui Kant în Românește.

Pe Frontul Mărășești învie morții, roman de Gabrul Drăgan.

Acest roman, al cărui titlu pare a fi fost sugerat de cunoscută opera a lui Erich Maria Remarque: „Pe frontul de West, nimic nou” evoacă în culori puternice și o simțire vibrantă amintirea, încă vie în mintea tuturor, a războiului nostru. În acelaș timp, în ultimele aproape 200 pag. ale romanului, se face o critică severă a societății de astăzi, care este pusă față în față cu amintirile, abil reinviate, ale frontului dela Mărășești. Puternice sunt figurile prof. Mircea Boteanu și invalidului Grigore Bogdan. Cu alt prilej, recenzie amănunțită.

„Domnul Tudor”, roman de Carol Ardeleanu, Ed. „Energia” de sub auspiciile Fundațiilor Regale.

Pe linia trasată de scriitori streini de o mare reputație, ca André Maurois și Emil Ludwig, s'au avântat, cu un desevărsit succes și câțiva scriitori ai noștri. Drumul a fost deschis, cu un succes, care a depășit orice așteptare și pe care noi l-am înregistrat la timp în coloanele Brașovului Literar (No. din Aug. 1934) cu „Viața lui Stefan Cel Mare”. Pe aceeași cale a purces de curând deodată cu atâția alți scriitori, Dl. Carol Ardeleanu, romantând cu mult respect pentru adevărul istoric viața lui Tudor Vladimirescu în „Domnul Tudor” apărut în Ed. „Energia”. Viața gorjanului Tudor, — întruchipare strălucită a energiei și a spiritului de inițiativă oltenesc, — este redată cu o artă desăvârșită, dela începutul mișcării sale insurecționale până la Bucureștii isbândeii și până la Târgoviștea trădării și a morții. Unele pagini ca acelea ale trădării, ale judecării sumare și ale executării talhărești, noaptea, spre revărșitul zorilor, sunt de un tragism sguđuitor.

Descoperirea Tibetului de R. T. Huc, trad. din limba franceză de Apriliana Medianu. Ed. „Energia”.

Cartea aceasta este ceva mai veche. A fost scrisă de părințele R. P. Huc între 1830 - 1840, deci acum un secol, în urma călătoriei-făcute de acest misionar în podișul cu totul necunoscut și înconjurat de mister al Tibetului. Se pare că acest căluger a fost primul european, care a pus piciorul pe pământul sfânt al Tibetului și a văzut cetatea sacro-sancră a budhismului-lamaist: Lhasa. Din călătoria lui de aproape doi

ani prin acest ținut, deși nu scriitor de profesie, a cules o enormă bogăție de impresiuni și de date interesante pentru teologi, folkloriști, etnografi, geografi. Este cartea cea mai de valoare, până în prezent, asupra Tibetului și cu atât mai importantă, cu cât stilul este îngrijit și ales.

Foc în Hanul cu Tei, roman de I. Peltz. Edit. Adevărul.

Dela primele sale lucrări literare și până la „Calea Văcărești”, roman apărut spre sfârșitul anului 1933, și până la „Hanul cu Tei” de curând ieșit de sub tipar, scriitorul I. Peltz a făcut progrese uimitoare. În primul rând, ca orientare, și în al doilea rând ca tehnică de romancier și ca aprofundare. Cu I. Peltz lumea evreiască delă noi, așa de interesantă prin amestecul de

autohtonism ebraic și de elemente ale culturii moderne, care depășesc etnicul, și-a găsit un romancier. Scriitorul, evreu el însuși, s'a apucat cu râvnă și cu neîntrecută înțelegere asupra neamului său, pe care îl analizează până în cele mai intime fibre ale psihologiei sale și îl redă în culori de un realism impresionant. În special îl interesează mahalaua evreiască. Aici pulsează adevărată viața a poporului evreu, cu truda sa de fiecare zi, cu elanurile și visurile sale, cu suferințele și meschinările sale. „Foc în hanul cu Tei” ne zugrăvește aceiași lume, dominată de figura îmbogățitului Micu Braun a excrocului Mehală, a romanticei Lisa, fata lui Micu Braun și a lui Ioină, visătorul încorijibil. Viața ce pulsează în acest roman și realismul lui savuros merită o recenzie mai completă, pe care o vom face în curând.

I N S E M N Ă R I

Numărul festiv al revistei „Brașovul Literar” trebuia să apară. Alături de celelalte dovezi de admirație pornite spontan din toate părțile țării pentru poetul care a scris „Serenada”, „Nocturna”, „Olarul și Amfora” și „Cele trei Năluci”, aici la Brașov, unde el și-a trăit ultimii ani ai vieții și unde a întemeiat și a condus o revistă, aici trebuia să se producă din partea foștilor săi colaboratori și prieteni gestul cel mare al cinstirii memoriei lui. Noi, membrii cercului revistei suntem fericiți de a-l fi schițat, în limita posibilității și a competenței noastre: este numărul de față.

Mai înainte însă ca noi să fi pășit la drum, chiar a doua zi după înmormântarea lui Cincinat, s'a pornit o nobilă inițiativă pentru definitivă așezare a lui în galeria poezilor de seamă ai Neamului: ridicarea unui bust la Brașov. Ideea a pornit delă d-l Ioan Stoian, cunoscutul om politic, directorul ziarului „Steaua Transilvaniei” și în același timp aceeași idee a încolțit în mijlocul magistraților delă Curtea de Apel din Brașov. Prieteni delă București și colegi ai lui Cincinat din Brașov s'au întâlnit pe linia aceluiaș gând: ridicarea unui bust. Un comitet de inițiativă a fost repede alcătuit sub președinția d-lui Gr. Trancu-Iași. La Brașov s'a alcătuit un comitet local, compus din d-nii Consilieri A. Safirescu și N. Gavrilescu, d-l S. Gheorghiu și d-l Procuror de Carte A. Novacescu. Ambele comitete s'au pus imediat pe lucru: colecte au fost lansate și la București și la Brașov cu un succes mai mare decât cel așteptat. Bustul turnat în bronz de sculptorul O. Spaethie își așteaptă așezarea pe un petecuț de loc — probabil alături de acela al lui Șt. O. Iosif, — în squarul din fața Prefecturii După două amănări, solemnitatea desvelirii bustului va avea loc aproape sigur în ziua de Duminică, 2 Februarie, a. c.

În legătură cu această inițiativă, întrucât după informațiile apărute în ziare, sumele colectate depășesc cu mult costul bustului și al soclului, ne luăm curajul de a face o propunere, a cărei cuminenție și utilitate le supunem aprecierii tuturor oamenilor de cultură din țară și în special comitetului de inițiativă

delă București: în loc de a i se ridica lui Cincinat două busturi — unul în Brașov și altul pe oormântul lui la Bellu — după cum s'a anunțat în „Steaua Transilvaniei” No. 22 din 14 Ianuarie a. c și în loc de a se întrebuița prisosul colectei pentru ajutorarea logodnicei lui Cincinat (în paranteză o spunem: d-șoara Smaranda Andricu, de bine, de rău, și-a găsit un post de funcționară la Poștă și nu este avizată la umilitorul ajutor al unei colecte, care s'a făcut pentru un scop cu totul altul) propunem ca întreg acest prisos să fie vărsat comitetului de inițiativă al unui alt monument, de mult așteptat de tot Brașovul și de toată suflarea românească: monumentul bardului redeșteptării naționale, Andrei Mureșeanu.

În modul acesta Brașovul va adăposti la umbra zidurilor sale trei chipuri românești a trei poeți de seamă: Șt. O. Iosif, Cincinat Davelescu și Andrei Mureșeanu.

* * *

În Brașov, cele două societăți culturale, „Astra” (Despărțământul Județului Brașov) și „Liga Culturală”, — printr'o emulație, care le face cinste deopotrivă și uneia și alteia, — desvoltă o activitate din an în an mai largă și mai rodnică. „Astra” activează în special la sate. Puternicile ei legături organice cu poporul și pământul Ardealului au îndemnat-o să se adreseze permanentului rezervoriu de energii naționale, care sunt satele. În același timp însă nu neglijează nici orașul: în anul acesta, pentru perioada de timp, care se întinde între Crăciun și Paști, „Astra” a organizat un ciclu de conferințe cu subiectul: „Contribuția Ardealului la patrimoniul național al românismului”. „Liga Culturală” și-a circumscris activitatea ei la oraș, unde în ultimii doi ani, sub stăruitoarea conducere a prof. A. Bălăcescu, și-a lărgit tot mai mult sfera de activitate. O serie de conferințe au fost ținute înainte de sărbători, în cadrul subiectului „Noii directive în știință și filozofie”, iar acum după Crăciun a început a doua serie de conferințe, având drept temă: „Figuri și opere de căpetenie delă noi și de aiurea”.

P. I. T.

REVISTELE

Revista Fundațiilor Regale, decana revistelor noastre, încadrată de personalități de mână întâia a scrisutului românesc, ca Oct. Goga, I. Al. Brătescu-Voinești, D. Gusti, I. Simionescu, C. Rădulescu-Motru, E. Racoviță, își continuă drumul activității sale, în adevăr prodigioase. Numărul de Ianuarie se deschide cu articolul „Memorii de militar” de N. Iorga, în care marele nostru istoric se ocupă de întâmplări și fapte dela începutul sec. XIX, așa cum sunt prezentate în Memoriile familiei Papazoglu. Un articol-studiu asupra viselor de I. Al. Brătescu-Voinești. Poezii evocatoare de viață și gândire antică „Helada” de N. Davidescu și „Poeme” de V. Gaiorghi. Un fragment în continuare din romanul în curs de scriere „Cum încep un veac și o căsnicie” al lui Gala Galaction. Articole cu caracter social-economic de V. Vălcovici și M. Manolescu (deosebit de interesant studiul d-lui Manolescu asupra lui Eminescu ca economist). Judicioase dări de seamă asupra „Activității Institutului de Cultură comparată” de Mircea Eliade și asupra „Experienței echipelor regale studențești” de H. Stahl. Numărul se încheie cu o foarte bogată cronică, recenzii, note și însemnări.

Gândirea. După un an de forțată întrerupere a apariției sale, vițuroasa revistă de sub conducerea d-lui Nichifor Crainic și-a reluat activitatea. Primul număr, după această pauză impusă, a fost cel din Octombrie a. tr. De atunci, lună de lună, revista apare cu regularitatea pe care i-o cunoaștem. Numărul de Ianuarie ne aduce un studiu al lui Lucian Blaga cu subiectul „Teme sacrale și spiritul etnic” și începutul (Prologul și catul I) tragediei sale în zece acte, cu titlul „Avram Iancu”. Poezii de G. Gregorian, Radu Gyr și Aron Cotruș; un fragment din romanul cel nou al lui Victor Ion Popa: „Schivnicul din Țiua Neagră”, un studiu asupra „Sensului grandoarei în opera lui Ibsen” de Toma Vlădescu. Intre alte însemnări, note și dări de seamă, un frumos articol al d-lui Nichifor Crainic, închinat memoriei lui Cincinat Pavelescu.

Familia. Frumoasa revistă a Oradiei-Mari, renăscută din cenușa sa ca pasărea „Phoenix” din mitologia greacă, prin energia și priceperea d-lui M. G. Samarineanu, aduce în numărul său de Decembrie 1934, — aproape tot așa de comprehensiv ca și numeroase Reviste Fundațiilor Regale — un bogat material literar, istoric și informativ-științific. Poezii de Coca Farago și Alice Soare, Radu Gyr, Mihail Dan; studiul d-lui Th. Capidan cu titlul: Bilingvismul și rolul femeii în păstrarea limbii; studiul d-lui Tiberiu Moșoiu asupra Spătarului Niculae Milescu Cărnul; un documentat articol al lui Petru Manoliu „Asupra confesionalismului contemporan M. Samarineanu continuă publicarea romanului său „Kyazin”, cu subiect din viața Orientului (cap. IV). Lucian Blaga continuă publicarea operei sale dramatice: Avram Iancu. Vladimir Nicoară, un articol asupra traducerii în ungurește de către Al. Kibedi a poeziilor lui Eminescu. Note, însemnări, recenzii.

Tribuna, revistă politică, parlamentară, economică, socială și artistică în No. său din 31 Dec. 1934, prezintă cititorilor săi un mănunchiu de articole, deosebit de interesante. Primul articol pune într-o vie lumină marea și populară figură a d-lui Ioan Th. Florescu, ultimul tribun în viață din trinitatea: Niculae Flea, Take Ionescu, Ioan Th. Florescu. Un succint rezicatoriu al Skodei. O dare de seamă a întrunirii de la Cluj (29 Dec.) Un interesant caleidoscop al oamenilor politici. Note și însemnări de artă.

Arhivele Olteniei. Ultimele trei numere din anul trecut (No. 74—76) ale puternicei reviste craiovene de sub direcția prof. C. D. Fortunescu, prezintă un material deosebit de

bogat — documentar, istoric, istoric-literar, cultural și literar propriu zis. — Articolul redacțional vorbește despre opera, finută încă în mare cinste... dar învechită și perimată: „Marele Dicționar Geografic al României”. Publicarea corespondenței inedite a lui Petrache Poenaru de către Ion C. Filitti, de un mare interes cultural. Tot așa de interesant articolul lui M. N. Burghel de la Iași, cu titlul: „Porțile Cetății dela Vidin la Castelul Peleş”. Articole istorice de A. Sacerdoțeanu. (În jurul unei lupte a Românilor cu Rutenii în 1877) de Ion Donat (Dionisie Eclesiarhul); Ilie Chiriță: Originea Brâncovenilor; I. Ionașcu: Acte relative la boerul Sandu Bucșănescu iar G. Mill. Demetrescu: Două biserici craiovene, vechile biserici: Sft. Niculae (Belivacă) și Toți Sfinții (Băsică).

Revista aduce și material pur literar: poezii de George Fones, Doina Bucur, Radu Gyr, Aurel Tită; Trei fragmente de romane: „Sunt fata lui Ion Gheorghe Anton” de Coca Farago; „Noaptea” de Ionel Rujeanu și „Un menaj ca multe altele” de Doina Bucur. Recenzii note.

Azi. Revista tinerească, plină de frăgezime și de vigoare, de sub conducerea poetului Zaharia Stancu, se înfățișează cu un bogat material literar și în numărul de Decembrie, ca și în numerile anterioare. Cine dintre recenzenti sau dintre revistele literare a comparat grupul rev. „Azi” cu „Junimea” de altă dată? Comparația e bună și încurajantă. Numărul de Decembrie începe cu un articol al scriitorului englez D. H. Lawrence: „Mântuitorul” tradus în românește de Petru Manoliu, care publică în același și o dare de seamă asupra ideilor cuprinse în lucrare sub formă de roman — mult mai complexă ca un roman — „Toda-Raba” a scriitorului cretan Nicolae Kazan, stabilit de multă vreme în Rusia Sovietică. Nicolae Roșu în „Bună ziua Românie-Mare” trănțește o șarje ridiculului românesc dinaintea de războiu, care... dăinuiește în mare parte și acum. Poezii de Dumitru Ion: Cinci Poeme; Radu Boureanu: Idolatrie; Ion Th. Ilea publică duiosa poezie: Pe Mureș mi-arunc răbdarea cumnată; Alexandra Baiculescu: „Vară aeriană”, Eugen Jebeleanu republică o poezie, pe care am mai celtit-o par’că în trecut: Pogromul (Ciclu din Klabund). Un fragment de roman: „Vagon restaurant” de T. C. Stan. Cunoscutul scriitor: Gib Mihăescu ne dă o navelă: Razna. Recenzii și cronică literară de Seplimiu Bucur, P. Pascu, C. Bogoe și B. Cehan.

Țara Bârsei. Robusta publicație literară a Brașovului prinsă prin rădăcini adânci în pământul țării Bârsei, a avut parte de un om excepțional: este profesorul Axente Banciu, — una dintre cele mai respectate figuri ale învățământului — care și-a închinat toată râvna, toată dragostea și toată puterea sa de muncă revistei „Țara Bârsei”.

No. de început de an (Ianuarie-Februarie 1935) ne împărtășește un sumar ales cu multă îngrijire și seriozitate.

D-l N. Iorga face onorurile acestui număr deschizându-l prin publicarea unei corespondențe (3 scrisori) între negustori din Brașov și din Câmpulung. Scrisorile, pe lângă dovada unor strânse legături comerciale între ambele versante ale Carpaților, aduc cu ele parfumul unor vremi trecute: buna credință, simplitatea și sinceritatea acelor vremi. D-l A. Sacerdoțeanu, cunoscut nouă din „Arhivele Olteniei” și alte publicații, în „Andreeanum și alte acte” se ocupă de falsul în actele diplomatice. D-na Valeria Căliman publică un foarte frumos articol comemorativ despre Cincinat Pavelescu. Vechiul nostru prieten și colaborator al „Brașovului Literar” continuă publicarea cronicei even. an. 1848-49 a protopopului Șt. Branea din Mierău. Dr. Ilie Dăianu, în frumosul și documentatul său articol „Amos Frâncu și Avram Iancu” evocă figurile celor doi oameni mari ai Munților Apuseni. A. P. Bănuț: portretul distinsului cărturar

și predicator Zaharia Boiu. Poezii: Ecaterina Pitiș (duioasa poezie: Sufletul Măicuții), D. Olariu, V. Netea, Al. Lăscarov-Moldovanu: Flori de lumină. Dări de seamă: Al. Bălăcescu și A. Banciu.

Viața Literară, continuă să fie cea mai bună revistă de informație literară, de debut și de afirmare, de curaj dus uneori până la frondă. D-l I. Valerian, directorul revistei, îndeplinește un mare rol: acela al circulației literare. Fiindcă suntem aci, o întrebare prietenului Valerian: pe când vom avea plăcerea să recenzăm „Kara-Su“?

Ultimul număr, 20 Dec. 1934—1 Febr. 1935, aduce ca în todeauna un bogat material informaliv, beletristic, dări de seamă, articole critice. I Valerian bicluște măsura neroadă a impozitului pe scris și pe scriitorii. Gib Mihăescu ne pune sub ochi un fragment „Voicuța” din romanul „Donna Alba” pe care îl pregătește. Petru Comarnescu, cel așa de bărfit de o seamă de ziariști — oare de ce l-o fi bărfind? — scrie un eseu: Poezia lui Edgar Lee Masters, poet american. Octav Sulușiu ne prezintă un tânăr pictor ungar de mare talent: Keleli. Septimiu Bucur, un articol sintetic: Literatura ardeleană post-belică. Luminioasă, schița: „Intr'un Rapid de Ion Dongorozi Un fragment din romanul „Ioana” de A. Holban. Insemnări, informații literare.

Convorbiri Critice. Au reinviat „Convorbirile Critice”. Sentimentul, cu care le întâmpinăm, este de bucurie, de adâncă și sinceră bucurie, nu de mirare, fiindcă focul sacru, din care au răsărit odinioară, este încă viu; din flacăra lui trebuia să renască revista. Pentru mine, cel care scriu aceste rânduri, bucuria se dublează cu un sentiment personal de duioșie; trec peste ani și mă revăd studentul inimos și timid de allădată, care grăbeau, strângându-mi manuscrisul la sân, spre casa din Gramont, iar mai apoi spre cea din Aleea Băicoianu a maestrului Dragomirescu. Lângă el și prin el, în „Convorbiri Critice” mi-am făcut începutul scrisului.

Pe lângă cuvântul-prefață care în același timp este un cuvânt-program (Cuvântul Nostru) al d-lui M. Dragomirescu, revista ne prezintă o bogăție de poezii (Eugenia Brates, George Dumitrescu — vechea și frumoasă cunoștință — Gh. Tales, Dinu Soare); Pagini uitate („Concert simfonic” și „Ver”) de A. Naum; Un fragment din noul roman al d-lui M. Dragomirescu „Pământ și Floare”. O convorbire în Empirea (Despre lumea psihică) de M. Dragomirescu; Un documentat și frumos articol al lui Raoul Teodorescu despre Cincinat Pavelescu și o foarte bogată cronică a cărților. Urăm vechei reviste viață lungă, a care are dreptul prin valoarea ei.

Viața Românească, vechea revistă ieșeană, mutată de mai mulți ani la București după o serie de numere, care nu corespondeau trecutului glorios al acestei mari reviste — cea mai importantă revistă românească dinaintea războiului — în ultimul său număr de Noembrie-Decemberie ne aduce un foarte bogat și variat material literar și științific. Întâia jumătate a volumului este rezervată desbaterii largi și judicioase a marelui probleme actuale: „Pace sau Război”, în care își spun cuvântul: Demonstene Botez, George Sofronie, Ernest Ene, Al. Philippide, Petre Pandrea, N. Tatu, Ad. Byek și Const. Enescu. Partea a doua este închinată literaturii beletristice și studiilor. T. Cristureanu: Antropogeografia României. O novelă frumoasă de Tudor Soimaru: „Domnul Leopold”; O poezie: „Elegie”, de Const. P. Chioralia. Cronică literară de Al. N. Naum. Cronică internă de Mihail Ralea. Intre chenarele critice ale lui Ilarie Dobridor, un „Epitaf pentru Cincinat Pavelescu”. Diverse cronici, recenzii, note.

FÂNTÂNA DARURILOR, revistă de cultură creștină, prin conținutul ei serios și edificator, amintește vechea publicație poporană „Floarea Darurilor”, care dealungul secolelor XVII, XVIII și o parte din XIX, a fost izvorul de înțelepciune și de întremare sufletească a strămoșilor noștri. No. de Noembrie și Decemberie, așadar în preajma sărbătorilor, aduce cu sine un bogat material în legătură cu nașterea Domnului. Articole de S. S. Episcopul Comșa al Aradului, Ioan Savin, Pr. C. Sârbu. Poezii de Cridim, Pr. Gh. V. Butnariu, Dinu Soare, V. Flueraș, Lucian Costin. Un ju-

dicios studiu asupra poeziei lui D. Nanu, despre volumul cărui — opera unei vieți întregi — critica nu s'a prea grăbit să vorbească, așa cum s'ar fi cuvenit și cum ne-am fi așteptat. Numărul se încheie cu o minunată interpretare din evanghelie — Ioan Botezătorul și Botezul lui Isus — de Păr. Toma Chiricuță, însuflețitul director al revistei.

PAGINI LITERARE. Răsărită la Turda, pe urmele Abecedarului, sub stăruitoarea conducere a prof. și poetului Teodor Mureșeanu, revista „Pagini Literare”, mulțumită și grupului de colaboratori serioși, pe care a știut să-i strângă în jurul ei, își continuă un mers sigur și regulat. Numărul dela 15 Ianuarie înfățișează un articol cu caracter istoric literar „Rolul revistei Luceafărul în cultura românească”; o scurtă privire asupra „Junimei”, a mișcării sămănătoriste și Eminescu, asupra rev. „Viața Românească”, insistând asupra activității și rolului „Luceafărului”. Un aprofundat articol asupra operelor d-lor Oct. Goga și Lucian Blaga, pe care Grigore Popa îi dorește profesori la Universitatea din Cluj. Aderăm fără nici o rezervă la propunerea d-lui Gr. Popa. Un studiu documentat și bine scris al prof. Romulus Demetrescu, unul dintre stâlpii susținători ai revistei. Nu mai puțin interesant articolul lui Al. Dima: „Contribuții la restaurarea idealului clasic”. Poezii de Iyonne Rossignon, Gherghinescu Vania și trad. din „Anacreon”, după original, de Teodor Mureșeanu. Cronică artistică, reviste, cărți, însemnări.

PLAIURI SĂCELENE, sprintena revistă vecină — Săcelele sunt la poarta Brașovului românesc — de un format simpatic, ce amintește „Bilete de Papagal” a lui T. Arghezi, prezintă în preajma sărbătorilor Crăciunului un număr festiv închinat vizitei d-lui dr. C. Angelescu, Ministrul Instrucțiunii. În același număr „Solidaritate Săceleană” articol de Victor Jinga, poezii și epigrame, dintre care „Cântec de Toamnă” a lui V. Tudoran remarcabilă prin frumusețea ei; o pagină de omagiu lui Cincinat Pavelescu de Victor I. Criu. Frumosul număr festiv se încheie cu o recenzie de Al. Troe Militaru asupra unei lucrări recente a d-lui I. I. Ghelass, care este pus într-o lumină nu tocmai plăcută: reproduce în lucrarea sa pasagi din studiile altor scriitori, însușindu-și-le. Plin de duh și de umor torsul „Din caerul Săcelilor” al colegului Dragoș.

RÂNDURI. De pe versantul de nord-vest al Munților Apuseni, ne-a sosit pe aripile poștii al doilea număr din revista cu numele de mai sus. Este numărul de Ianuarie, care ne aduce un duos articol comemorativ despre Cincinat Pavelescu, un articol despre colinde, un judicios studiu „Infractorii Minori” de I. Aron, poezii, epigrame, dări de seamă. Dorim sănătate și viață lungă finerei reviste.

RELIEF Dunărean se numește revista de un format deosebit de simpatic — este primul lucru, care te isbește când privești o revistă nouă — și de un conținut variat și select. Revista se află la al treilea număr (Decemberie 1934) care își deschide coloanele cu un articol de aminliri despre Cincinat și continuă cu „Acordul de Violă” al lui Liviu Opris, un fragment de roman, poezii, recenzii, dări de seamă. Deosebit de interesante „Incizii”-le d-lui Ion Pogan și schița „Caicul cu plăceri” de Ion Panait. Dorim viața lungă inimoasei reviste.

REVISTA VREMII este un strălucit exemplu de creație publicistică, datorită spiritului de inițiativă, priceperii și stăruinții mai presus de orice laudă a unui om: prof. Grig. M. Cotlaru. Evident, prof. Cotlaru n'a pornit singur la drum. În jurul său s'a grupat un număr de profesori prieteni, cari merită toată admirația noastră, și mai apoi cercul s'a lărgit până la un număr, de care ar fi mândră orice periodică din țară. Fără exagerare: Revista Vremii este pe punctul de a egala în seriozitate și importanță vechea revistă „Societatea de Măine”. Numărul de Decemberie aduce un bogat sumar, social, economic, cultural, literar. Un remarcabil articol al d-lui Th. Capidan asupra „Colonizării Cadrilaterului”. Plin de suflet „Domnul Alexandru” al colegului Ion Licea. Note, însemnări, recenzii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
PREȚUL 20 LEI